

KSIĄŻKA ABSTRAKTÓW

32. Ogólnopolska Konferencja Psychologii Rozwojowej "Wspieranie Rozwoju – Postęp i Przemiana"

06 – 08 czerwca 2024 roku

6 czerwca 2024 (czwartek)

Wykład plenarny

Stijn Van Petegem

Better safe than sorry? Identifying determinants and consequences of overprotective parenting

Popular accounts often describe how the phenomenon of overprotective parenting (sometimes labeled “helicopter parenting” or “overparenting”) would be on the rise. Overprotective parenting can be defined as parents’ provision of protection that is excessive considering the child’s developmental level, and it would backfire as it may interfere with the development of youth’s resilience and coping skills. During the presentation, I will first focus on the potential consequences of overprotective parenting for adolescents’ and young adults’ development, and I will then move on to address possible determinants that may explain why some parents engage in overprotective parenting. Particular attention will be paid to macro-contextual factors, as the potential role of the broader sociocultural context is often overlooked in the field in developmental psychology. As I will illustrate through empirical research, present-day sociocultural pressures may put parents particularly at risk for engaging in overprotective parenting.

Symposium 1 - Relacje interpersonalne w perspektywie czasu i zmian część I

Bogusława Lachowska, Julia Łopuszańska

Osobowościowe korelaty zaufania do partnera związku romantycznego – etap nawiązywania relacji

Celem badania jest określenie zależności między osobowością a zaufaniem do partnera związku romantycznego na początkowym etapie związku. Badaniem objęto 147 par heteroseksualnych. W badaniu wykorzystano Skalę zaufania (Rempel, Holmes, & Zanna, 1985 w adaptacji: B. Lachowska), oraz Inwentarz osobowości NEO-FFI (NEO-FFI; Costa & McCrae, 1989, w adaptacji: Zawadzki et al., 1998). Przeprowadzono analizy wielozmiennowe na poziomie jednostki oraz par.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Mariusz Cieślak, Natalia Woźniak

Wsparcie w bliskich związkach - perspektywa międzykulturowa

Wsparcie to istotny element życia i relacji społecznych, najczęściej rozumiany jako dostępne dla jednostki źródło otrzymywania pomocy. Wsparcie społeczne to jeden z najefektywniejszych sposobów radzenia sobie i dostosowania się do trudnych i stresujących wydarzeń. Co więcej, okazywanie wsparcia brane jest pod uwagę jako jedna z głównych funkcji bliskiego związku. W sytuacjach stresowych ludzie oczekują go głównie od partnerów, a wyraża się ono m.in. poprzez okazywanie troski, zainteresowania, opieki czy miłości. Samo wsparcie bliskiej osoby jest uznawane za czynnik chroniący jednostkę przed stresorami. Podłoże kulturowe, wartości i przekonania partnerów mogą mieć istotne znaczenie dla jakości otrzymywanego wsparcia. Doniesienia badawcze wskazują bowiem na odmienny sposób działania wsparcia, pochodzącego z różnych źródeł, jak i na wpływ różnic kulturowych na poszukiwanie i korzystanie z niego. Celem wystąpienia będzie zaprezentowanie wyników badania mierzącego orientację kulturową partnerów w związkach monokulturowych, jak i międzykulturowych oraz określenie poziomu wsparcia uzyskiwanego przez nich w bliskiej relacji.

Julitta Dębska, Katarzyna Wałęcka-Matyja

Psychospołeczne uwarunkowania adaptacji po doświadczeniu zdrady w związkach romantycznych

Psychologowie wykazują, że niewierność dotyczy prawie połowy osób żyjących w małżeństwie, a wskaźniki te są porównywalne wśród młodych dorosłych, z których część osób przyznała się do zdrady w obecnych związkach, a część do niewierności w przeszłości. Biorąc pod uwagę powyższe, jak i wiele innych doniesień z badań naukowych uważa się, że zdrada w bliskim związku stanowi powszechne zjawisko. W analizach psychologicznych dominują kierunki badań nad zdradą, w których widać skoncentrowanie na negatywnych skutkach tej transgresji np. rozpadzie związku, nasileniu objawów depresji i spadku samooceny, pojawieniu się objawów PTSD. Praktycznym aspektem charakteryzują się te badania, w których zwraca się uwagę na zachowania pozwalające ustrzec się przed zdradą. Stosunkowo niewiele publikacji poświęconych jest zidentyfikowaniu i omówieniu tych zmiennych psychologicznych, które mogą wspierać adaptację po doświadczeniu zdrady w związku romantycznym. Celem wystąpienia jest przekazanie współczesnej wiedzy psychologicznej o czynnikach i mechanizmach adaptacyjnych, które mogą przyczynić się do poprawy funkcjonowania, zarówno jednostki, jak i pary po zdradzie w związku romantycznym.

Monika Frydrychowicz, Katarzyna Adamczyk, Małgorzata Rękosiewicz

Doświadczenie życia w pojedynkę u osób z niepełnosprawnością ruchową: Analiza tematyczna wywiadów

Pomimo rosnącej w ostatnich latach liczby osób żyjących w pojedynkę, dotychczasowe badania nad dorosłymi żyjącymi w pojedynkę dotyczyły w dużej mierze porównań z osobami w związkach, bez kompleksowego uznania ich wewnętrznej różnorodności (Girme i in., 2023). Co więcej, wcześniejsze badania nad życiem w pojedynkę koncentrowały się głównie na osobach bez niepełnosprawności, nie uwzględniając osób z niepełnosprawnościami. Pominięcie to jest szczególnie zaskakujące, ponieważ u osób z niepełnosprawnością częściej występują rozwody, bezdzietność i życie w pojedynkę (Savage, McConnell, 2016; Tumin, 2016). W referacie zostaną przedstawione wyniki badania jakościowego z zastosowaniem wywiadów półstrukturalizowanych z udziałem 36-letniej kobiety z ataksją mózdkową i 33-letniego mężczyzny z paraplegią. Analiza tematyczna wywiadów pozwoliła na wyodrębnienie pięciu tematów: 1) Próby wyjaśnienia życia w pojedynkę, 2) Radzenie sobie z życiem w pojedynkę, 3) Doświadczenie życia w pojedynkę w okresie dojrzewania, 4) Poszukiwanie romantycznego partnera i 5) Uczucia związane z życiem w pojedynkę. Wyniki sugerują, że aktywność życiowa i poczucie spełnienia w innych obszarach życia, a także orientacja na teraźniejszość, mogą pomóc osobom z niepełnosprawnością ruchową radzić sobie z doświadczeniem życia w pojedynkę w sposób, który nie wiąże się dla nich z żalem i stratą, pomimo przedłużającego się okresu i chęci zmiany statusu związku w przyszłości.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Anna Chwastek

Koszty i korzyści rodzicielstwa w różnych ujęciach teoretycznych: Nowe perspektywy badawcze

Decyzja o posiadaniu potomstwa stanowi kluczowy moment w życiu jednostki, a rodzicielstwo jest często postrzegane jako istotny etap rozwoju osobistego. Jednak coraz więcej osób rezygnuje z tego wyboru. Dlatego chęć przewidywania i wyjaśniania decyzji prokreacyjnych stanowi podstawę licznych ujęć teoretycznych i badań realizowanych na gruncie ekonomii, socjologii czy psychologii. Cechą wspólną wielu badaczy zajmujących się tą tematyką jest to, że odwołują się oni do modelu racjonalnego wyboru, który zakłada, że podstawą jakiegokolwiek decyzji jest ocena kosztów i korzyści potencjalnie z niej wynikających. W literaturze podjęto kilka prób kategoryzacji wymiarów kosztów i korzyści związanych z rodzicielstwem, brakuje jednak spójnego ich ujęcia. Wyraźne są różnice w przyjętych założeniach dla poszczególnych kategoryzacji i stosowanej terminologii. Nie ujmują też one aspektów, które wydają się kluczowe w dzisiejszych czasach, chociażby tych związanych ze zdrowiem i autonomią prokreacyjną, czy postawami proekologicznymi, istotnymi dla postrzeganych kosztów posiadania dzieci. Głównym celem wystąpienia będzie zestawienie istniejących modeli kategoryzacji kosztów i korzyści związanych z rodzicielstwem tak, aby wskazać główne punkty styeczne i różnice między nimi, zwracając szczególną uwagę na aspekty, które do tej pory nie były analizowane, a wydają się niezbędne dla zrozumienia decyzji prokreacyjnych wobec obecnych przemian społeczno-politycznych, środowiskowych i kulturowych.

Elżbieta Dryll

Wykształcenie i identyfikacja z rodzicami kobiet a preferencje cech partnera życiowego

Badanie podejmuje próbę analizy związku pomiędzy obrazem idealnego partnera życiowego kobiety a jej wykształceniem oraz spostrzeganym i faktycznym podobieństwem do matki i do ojca. W badaniu wzięło udział 40 triad (córka, matka, ojciec), w których 20 córek legitymowało się wyższym wykształceniem, a 20 wykształceniem średnim. Ich wiek wahał się między 21 a 29 rokiem życia. Niniejsza praca i badanie podejmuje próbę sprawdzenia związku pomiędzy obrazem idealnego partnera życiowego kobiety a jej wykształceniem oraz spostrzeganym i faktycznym podobieństwem do matki i do ojca. W badaniu wzięło udział 40 triad (córka, matka, ojciec), w których 20 córek legitymowało się wyższym wykształceniem i 20 średnim. Preferowane cechy partnera badano przy pomocy pytania otwartego (tak córki, jak i ich rodzice), podobnie jak i spostrzegane podobieństwo do ojca i do matki (to tylko córki). Podobieństwo rzeczywiste, w kontekście cech kobiecych i męskich, badano przy pomocy kwestionariusza Alicji Kuczyńskiej. Wyniki badania wskazują na występowanie różnic w preferencjach między grupami kobiet o odmiennym poziomie wykształcenia. Stwierdzono także, że podobieństwo wymienianych przez córki cech partnera jest większe w przypadku porównania ich z cechami wskazywanymi przez matki niż przez ojców, nie jest to jednak znacząca różnica. Badanie wykazało również istnienie korelacji odpowiedzi córek i matek niezależnie od tego, do którego z rodziców córka wykazywała większe obiektywne podobieństwo.

Izabela Huczevska , Monika Mynarska

Rola parentyfikacji i jej postrzeganej niesprawiedliwości w procesie formowania własnej rodziny

Parentyfikacja, czyli odwrócenie ról w rodzinie, opisuje sytuację, w której dziecko przejmuje role i obowiązki opiekuńcze, typowe dla rodziców. Może ona obejmować zaspokajanie zarówno fizycznych potrzeb członków rodziny (np. opiekę nad młodszym rodzeństwem, robienie zakupów), jak i potrzeb emocjonalnych (np. pocieszenie rodzica, bycie jego powiernikiem). Dotychczasowe badania sugerują, że parentyfikacja może mieć nie tylko negatywne, ale (w określonych warunkach) również pozytywne konsekwencje dla funkcjonowania jednostki oraz jej wyborów życiowych na przestrzeni całego życia. W referacie przedstawimy wyniki badania dotyczącego znaczenia parentyfikacji dla decyzji prokreacyjnych. Badanie przeprowadzono w 2022 roku w Polsce na próbie 491 młodych dorosłych (63,1% kobiet) nie będących rodzicami. W analizach uwzględniono parentyfikację emocjonalną, instrumentalną oraz jej postrzeganą niesprawiedliwość (mierzone retrospektywnie, wykorzystując polskie tłumaczenie kwestionariusza FRS-A, Jurkovic i in., 2001), ustalając ich związek z motywacjami rodzicielskimi i pragnieniem posiadania dziecka (kwestionariusz CBQ-SF, Huczevska i in., 2023). Analizy moderowanej mediacji pokazały, że zarówno parentyfikacja emocjonalna, jak i instrumentalna dodatkowo przewidują pragnienie posiadania dziecka (poprzez wyższą pozytywną motywację rodzicielską), jednak tylko wtedy, gdy poczucie niesprawiedliwości parentyfikacji jest niskie lub przeciętne.

Maria Kaźmierczak, Kalina Kunicka, Julia Pagacz, Martyna Piórek, Katarzyna Prządka, Julia Wieczorek

Zastosowanie symulatorów niemowlęcia w badaniu jakości opieki rodzicielskiej w grupie bezdzietnych kobiet i mężczyzn we wczesnej dorosłości – znaczenie procesów empatyzowania

Kiedy rodzice postrzegają i reagują na werbalne i niewerbalne sygnały od dziecka w szybki i dokładny sposób, wykazują wrażliwość, która wspiera jego rozwój. W badaniach takiej wrażliwości u osób, które nie są rodzicami lub oczekują dziecka, wykorzystuje się symulatory niemowlęcia, dające możliwość standaryzowania jego płaczu i cech. Wrażliwość opiekunów wymaga empatycznego zrozumienia i adaptacji do komunikatów i potrzeb dziecka (lub symulatora). Wskazano na pozytywne znaczenie empatycznej troski dla wrażliwości w symulowanej opiece nad dzieckiem w warunkach laboratoryjnych. Celem wystąpienia będzie prezentacja wyników konfirmacji tych zależności w warunkach domowych, z udziałem docelowej grupy N= 100 bezdzietnych, młodych dorosłych (54 kobiet). Empatię mierzono kwestionariuszowo skalami wrażliwości empatycznej i emocjonalnych reakcji na płacz dziecka. Do pomiaru jakości opieki wykorzystano system komputerowy rejestrujący za pomocą czujników opiekę nad symulatorem na podstawie liczby prawidłowych lub nieadekwatnych reakcji na jego płacz. Wyniki wskazują na korelacje między dyspozycyjną oraz wzbudzaną podczas symulacji empatią emocjonalną a wskaźnikami opieki nad symulatorem, a wrażliwość na sygnały od niemowlęcia jest wyższa u osób bezdzietnych, jeśli są bardziej empatyczne, co ma znaczenie w psychoedukacji. Przy czym, zarażanie się cudzymi, negatywnymi emocjami może stanowić czynnik ryzyka gorszej opieki (nieadekwatność zachowań, ukierunkowanie na własny stan emocjonalny).

Kamil Janowicz, Daniel Puhlmann

Parental gatekeeping a tożsamość rodzicielska

Dotychczasowe badania sugerowały, że tożsamość rodzicielska (rozumiana jako istotność istotności [salience] i centralność [prominence] roli rodzicielskiej) jest powiązana z silniejszym natężeniem przekonań i zachowań charakteryzowanych jako parental gatekeeping. Parental Gatekeeping dotyczy przekonań i zachowań rodziców, które przez kontrolę, zachęcanie lub restrykcje wpływają na zaangażowanie partnera (drugiego rodzica) w rodzicielstwo. W naszym badaniu proponujemy uwzględnienie w tym kontekście nowego, procesualnego podejścia do badania tożsamości rodzicielskiej.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Sesja 2 - Różne oblicza rozwoju

Agnieszka Szymańska

Mechanizm identyfikacji projekcyjnej w interakcji wychowawczej: Perspektywa cybernetyki

Niniejsze wystąpienie analizuje złożone zjawisko identyfikacji projekcyjnej w kontekście interakcji wychowawczej, korzystając z perspektywy cybernetyki. Poprzez analogię z mechanizmami sprzężeń zwrotnych, prezentuje interakcje między osobami rzucającymi a odbierającymi projekcje. Przy użyciu równań matematycznych ukazuje, jak reakcje jednej osoby wpływają na reakcje drugiej, tworząc dynamiczny cykl interakcji. Przedstawia różne typy sprzężeń zwrotnych (ujemne zbieżne i rozbieżne) oraz ich konsekwencje dla uczestników interakcji wychowawczej. Podkreśla znaczenie silnej funkcji ego w regulowaniu tych procesów i ryzyko, jakie niesie słaba funkcja ego w kontekście identyfikacji projekcyjnej. Ponadto omawia strategie zarządzania tym zjawiskiem w praktyce, w tym w pracy psychoterapeutycznej, edukacyjnej i społecznej. Analiza podkreśla głębię i złożoność identyfikacji projekcyjnej oraz jej wpływ na relacje międzyludzkie.

Dominika Karaś, Jarosław Jastrzębski, Marta Skurka, Zuzanna Szewczyk

Na drodze do autentyczności – rola procesów tożsamościowych w różnych sferach życia

Warunkiem ukształtowania przez osobę autentyczności, rozumianej jako wewnętrznej spójności, wierności sobie i odporności na wpływy innych ludzi (Rogers, 1961) wydaje się być skuteczne rozwiązanie dylematów tożsamościowych. Dlatego też podjęto próbę odpowiedzi na pytania o tożsamościowe uwarunkowania autentyczności, jak i o możliwe różnice w tym zakresie pomiędzy sferami życia, w których człowiek buduje swoją tożsamość.

W tym celu zbadano 562 osoby w wieku 18-36 lat (Mwiek = 28.10 lat, SD = 4.91; 52.5% kobiet). Zastosowano polską wersję Authenticity Scale (Jastrzębski i in. 2023), obejmującą trzy aspekty autentyczności: życie autentyczne, akceptację zewnętrznych wpływów oraz samoalienację oraz kwestionariusz Utrecht Management of Identity Commitment Scale (U-MICS; Karaś i in. 2015), mierzący tożsamościowe zaangażowanie, poszukiwanie głębokie i rewizję zaangażowania.

Wyniki pokazują zróżnicowanie badanych relacji w zależności od sfery tożsamości. Najsilniej powiązane z autentycznością wydaje się być formowanie tożsamości w sferze cech charakteru. Najślabiej – w sferze celów i planów na przyszłość. Do samoalienacji (związanej z brakiem autentyczności) przyczynia się niskie zaangażowanie oraz wysokie poszukiwanie głębokie i rewizja zaangażowania. Życie autentyczne było związane z wysokim zaangażowaniem i poszukiwaniem oraz niską rewizją. Najciekawsze wyniki odnotowano eksplorując tożsamość relacyjną: okazało się bowiem, że wysokie zaangażowanie w tej sferze przyczynia się do wzrostu akceptacji wpływów zewnętrznych, natomiast w sferze cech charakteru – obniża tę akceptację. Wyniki są dyskutowane w kontekście znaczenia procesów tożsamościowych przebiegających w różnych sferach życia dla rozwoju autentyczności. Rzucają one również dodatkowe światło na dwoistą naturę poszukiwania głębokiego, które może mieć zarówno adaptacyjny, jak i dezadaptacyjny charakter.

Lidia Huber

Znaczenie środowiska medialnego i innych czynników społeczno-kulturowych na rozwój psychospołeczny dzieci w wieku szkolnym a umiejętności adaptacyjne w późniejszych okresach rozwojowych

Dynamika z i natężenie zmian we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym również procesu uczenia się i nauczania, wpływają na rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży. Takie zjawiska jak koewolucja genetyczno-kulturowa, nadmierna mediatyzacja, skutki minionej pandemii Covid 19 czy zagrożenie poczucia bezpieczeństwa spowodowane wojną za wschodnią granicą Polski wpłynęły na psychikę i dobre samopoczucie młodego pokolenia. Umiejętności adaptacyjne przyjmują inny kierunek niż naturalne procesy rozwojowe. Ocena zarówno tych korzystnych jak i niekorzystnych zmian na psychikę pozwoli reagować z wyprzedzeniem na niekorzystne zmiany w różnych wymiarach osobowości człowieka.

CEL WYSTĄPIENIA: przegląd badań na temat wpływu środowiska medialnego na rozwój psychospołeczny dzieci w wieku szkolnym uzupełniony o analizy wyników badań własnych przeprowadzonych w latach 2022 – 2024.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Dariusz S. Kuncewicz, Dorota K. Kuncewicz

Paradygmat humanistyczny w psychologicznych badaniach nad biegiem życia ludzkiego

Dla psychologii generalnie, a zwłaszcza dla psychologii rozwoju człowieka (od poczęcia po śmierć), istotne jest, na jakim rozumieniu człowieka się opiera. Od przyjętej antropologii zależą bowiem kierunki badań, interpretacji wyników, a także ich aplikacji w psychologicznym wspieraniu dobrego życia. W psychologii akademickiej aktualnie dominuje model „przyrodniczy”, profilujący myślenie o człowieku przez pryzmat mechanizmów/ automatyzmów bio-psycho-społecznych i pojęć użytecznych w badaniach ilościowych. Myślenie o człowieku jako osobie dysponującej rozumnością, wolną wolą, zakotwiczonej transgresyjnie w kulturze bazującej na wartościach wyższych (Ingarden, 1998) także zaznacza się we współczesnej psychologii. Ze względu jednak na nieprzystawalność do przyrodniczego paradygmatu uprawiania nauki bywa weń redukcjonistycznie „wciśnięte” lub traktowane jako nienaukowe. Oparcie badań na nieredukcjonistycznej antropologii wymaga wyjścia poza paradygmat przyrodniczy. Spróbujemy pokazać, na czym polega teoretyczny i praktyczny sens badań nad biegiem życia ludzkiego w odwołującym się do pojęcia osoby paradygmacie humanistycznym oraz korzystania z jakościowej metodologii hermeneutycznej. W szczególności, posiłkując się wynikami badań z użyciem autorskiej metody analizy i interpretacji opowieści o własnym życiu (Kuncewicz, 2022), zaproponujemy ujęcie rozwoju człowieka w kategoriach historii wyborów adaptacyjnych i moralnych oraz przedstawimy jego użyteczność w praktyce klinicznej.

Anna Karolczak

Ego, mentalizacja i rozwój. O czym wciąż wiadomo zbyt mało?

W ostatnich latach nastąpił wzrost zainteresowania mentalizacją w różnych dziedzinach psychologii. Z jednej strony mentalizacja jest opisywana i wyjaśniana za pomocą podejść klinicznych i psychoterapeutycznych, naturalnie zorientowanych na procesy nienormatywne i adekwatne działania naprawcze (MBT). Mają one potencjał naprowadzania na ścieżki rozwoju. Z drugiej strony podejścia społeczno-poznawcze koncentrują się na zjawiskach w normalnych populacjach. Pozwalają dostrzegać przejawy złożonego rozwoju ludzkich zdolności adaptacyjnych. Pomimo bogactwa danych pochodzących z tych dwóch typów podejść, trudno je ze sobą utożsamiać. Trudno też rozróżnić prawidłowości w rozwoju człowieka na tej niejednorodnej podstawie, skupionej wokół mentalizacji. Czy wiedza o ego i osobowości może wszystkie te wątki połączyć? W wystąpieniu problem ten zostanie zilustrowany zarówno danymi z teorii klasycznych, jak i współczesnych.

Sesja 3 - Komunikacja i nowe media

Szymon Bręński

Wzrost sprawności w reperowaniu błędów mowy wraz z wiekiem. Wnioski z badania poprzecznego z udziałem dzieci, adolescentów i młodych dorosłych

Pomimo znacznych postępów w rozumieniu akwizycji języka, wciąż niewiele jest badań podejmujących kwestię rozwoju kontroli procesu mówienia. W referacie podjęto zagadnienie zmian w sprawności dokonywania reperacji błędów mowy, zachodzących w późnym dzieciństwie i adolescencji. Celem omawianego badania była odpowiedź na dwa podstawowe pytania:

1. Czy wraz z wiekiem zwiększa się szybkość dokonywania reperacji błędów mowy?
2. Czy wraz z wiekiem zwiększa się zdolność dokonywania reperacji ukrytych (wymagających większego zaangażowania wewnętrznej pętli monitorowania produkcji mowy)?

W badaniu udział wzięło 150 osób w trzech równolicznych grupach wiekowych (późne dzieciństwo, adolescencja, wczesna dorosłość). Każda z osób wykonywała zadanie w paradygmacie wywoływania reperacji (repair elicitation paradigm), inspirowane podobnymi badaniami psycholingwistycznymi (van Wijk i Kempen, 1987; Boland i in., 2005), ale dostosowane poziomem trudności do najmłodszych uczestników badania. Zastosowana procedura stworzyła warunki do zaistnienia zarówno reperacji jawnych, jak i ukrytych. Uzyskane wyniki ukazują przyrostowe zmiany związane z wiekiem w zakresie zdolności dokonywania reperacji błędów mowy. Jednocześnie otrzymane dane wskazują na duże znaczenie tempa mówienia w rozwiązywaniu zadań psycholingwistycznych przez osoby w różnym wieku, co stanowi istotne ograniczenie w możliwości porównywania wyników uzyskiwanych przez osoby znacznie różniące się wiekiem.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Arkadiusz Białek, Maja Thiele

„Mamo, weź i zobacz” – gesty ostensywne jako podstawa komunikacji przedwerbalnej?

Dawanie i pokazywanie obiektu to tzw. gesty ostensywne, wykorzystywane przez dziecko do komunikacji już w trakcie 1-go roku życia. Zjawisko to w porównaniu do gestów wskazywania pozostaje współcześnie stosunkowo niezbadane.

Zespół LPRMD (IPs UJ) przeprowadził w 2022 r. badanie podłużne obejmujące obserwację zabawy swobodnej rodzica z dzieckiem. Materiał zebrany podczas tego projektu został przeze mnie wykorzystany do przeprowadzenia deskryptywnego i eksploracyjnego badania koordynowanego przez dr Białka. Celem badania jest ustalenie wieku wyłaniania się gestów ostensywnych i opisanie sekwencji zachowań matki i dziecka je poprzedzających. Zbadano 9 par podczas 7-miu comiesięcznych spotkań. Dzieci w trakcie badania były w wieku od 7-miu do 13-stu miesięcy. Podczas referatu pragnę zaprezentować przebieg oraz wnioski z tego badania.

W badaniu wykorzystano kody opisujące zarówno zachowanie dziecka (m.in. „pokazywanie”, „dawanie obiektu” z rozgraniczeniem, czy został on chwilę wcześniej otrzymany od matki) jak i kierunek spojrzenia dziecka (m.in. „twarz matki”, „trzymany przez dziecko obiekt”, „trzymany przez matkę obiekt”). Kody dotyczące zachowania matki zostały dobrane tak, by umożliwiły ustalenie, kiedy gesty ostensywne u dziecka występują spontanicznie, a kiedy w odpowiedzi na zachowanie rodzica (m.in. „żądanie obiektu”, „prośenie o podanie obiektu”). W celu zweryfikowania, czy dziecko zauważyło gest prośby matki został uwzględniony odpowiedni kod kierunku spojrzenia dziecka.

Katarzyna Kocoń-Rychter

Świat bez social mediów w XXI wieku w percepcji adolescentów – utopia czy realna wizja

Celem prezentowanych badań jakościowych było rozpoznanie zjawiska funkcjonowania młodzieży w mediach społecznościowych.

Badania zostały przeprowadzone za pomocą półstrukturyzowanych wywiadów indywidualnych z osobami w wieku 18-20 lat korzystającymi z mediów społecznościowych (N=30). Zebrane dane przeanalizowano za pomocą metod jakościowych. Uzyskano informacje dotyczące rodzajów i częstotliwości używanych mediów społecznościowych, powodów ich używania, świadomości dotyczącej zagrożeń, sposobów unikania tych zagrożeń, a także podjęto próbę weryfikacji, czy współczesna młodzież wyobraża sobie świat bez mediów społecznościowych. Wyniki pokazują, jak młodzi ludzie z badanej grupy funkcjonują w mediach społecznościowych. Z jednej strony wykazują się świadomością w kontekście zagrożeń związanych z tzw. social mediami, z drugiej strony przejawiają w nich pewne zachowania ryzykowne. Świat bez mediów społecznościowych byłby dla nich wyzwaniem. Na podstawie przeprowadzonych analiz wyłoniono obszary do dalszych badań, a także podjęto próbę analizy sytuacji młodych w social mediach – od strony zagrożeń, ale także korzyści i potencjalnego pola do dalszej pracy profilaktycznej w tym obszarze.

Magdalena Rowicka

Brzdąc w sieci 3.0 – od temperamentu dziecka do problemowego używania urządzeń ekranowych - mediacyjna rola stresu rodzica

U podłoża problemowego korzystania z mediów przez dzieci (zgodnie z interakcyjnym modelem problemowego korzystania z mediów w dzieciństwie (ang. Interactional Theory of Childhood Problematic Media Use, IT-CPMU)) leżą czynniki zarówno po stronie dziecka jak i rodzica / rodziny, a także interakcja pomiędzy nimi. W projekcie Brzdąc w sieci 3.0 przetestowano hipotezę zakładającą, że temperament dziecka może prowadzić do odczuwania zwiększonego stresu rodzicielskiego, a ten, wraz z ogólnym stresem odczuwanym przez rodzica może prowadzić do nieadaptacyjnych strategii radzenia sobie, tj. nieadaptacyjnego korzystania z urządzeń ekranowych przez rodzica, ale i pozwalania na korzystanie z urządzeń ekranowych przez dziecko, co w konsekwencji może prowadzić do rozwinięcia problemowego korzystania z mediów. W badaniu wzięło udział 1200 rodziców dzieci w wieku 3-6 lat korzystających z urządzeń ekranowych. Do pomiaru problemowego korzystania z mediów wykorzystano kwestionariusz PMUM, do pomiaru stresu wykorzystano kwestionariusze PSI-SF i PSS-14, do pomiaru korzystania z urządzeń ekranowych wykorzystano kwestionariusz SCREENS-Q.

Wyniki badania pokazały, że stres rodzicielski i stres ogólny mediują związek pomiędzy temperamentem dziecka a jego problemowym korzystaniem z mediów. Uzyskane wyniki sugerują, że pozwalanie dziecku na korzystanie z urządzeń ekranowych (tablety, telefony) może stanowić strategię radzenia sobie ze stresem rodzicielskim.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁODZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Ewa Pisula, Izabela Chojnicka, Urszula Wielgat
Nowe technologie w analizie mowy osób w spektrum autyzmu

W ostatnich latach naukowcy coraz częściej podejmują badania z wykorzystaniem metod sztucznej inteligencji w wielu dziedzinach nauki. Algorytmy sztucznej inteligencji znalazły zastosowanie również w psychologii, gdzie wykorzystywane są np. do śledzenia rozwoju dzieci czy screeningu i diagnozowania zaburzeń ze spektrum autyzmu. Jednym z obszarów analizowanych w kontekście spektrum autyzmu jest komunikacja werbalna, obejmująca, poza przekazem słownym, również aspekt brzmieniowy mowy. Mowa osób w spektrum autyzmu opisywana jest przez słuchaczy jako mechaniczna lub, wręcz przeciwnie, jako śpiewna, co skłania badaczy do podejmowania prób liczbowego, obiektywnego opisu charakterystyk brzmieniowych mowy. W tym celu coraz częściej stosowane są metody sztucznej inteligencji. Podejmowane są również próby zastosowania algorytmów komputerowych do automatycznego diagnozowania spektrum autyzmu na podstawie próbek mowy.

W czasie wystąpienia zostaną przedstawione wybrane nowe technologie wykorzystywane w badaniach przesiewowych, diagnostycznych i naukowych osób w spektrum autyzmu. Omówione zostaną różnice między dziećmi rozwijającymi się typowo i osobami w spektrum autyzmu pod względem charakterystyk brzmieniowych mowy a także przedstawione zostaną dotychczasowe badania nad automatycznym identyfikowaniem osób w spektrum autyzmu na podstawie brzmienia mowy oraz aktualnie prowadzone badania autotek wykorzystujące metody sztucznej inteligencji w analizie mowy i języka w autyzmie.

Wykład plenarny

Eleonora Bielawska-Batorowicz
Profesor Stanisław Gerstmann – Człowiek i dzieło

Celem wykładu jest przedstawienie sylwetki prof. dr Stanisława Gerstmann, twórcy studiów psychologicznych w Uniwersytecie Łódzkim oraz Jego osiągnięć naukowych. Najważniejsze fakty z życia Profesora wskazują na długotrwały związek z Łodzią i Uniwersytetem Łódzkim. Publikacje książkowe i artykuły naukowe demonstrują szeroki zakres zainteresowań naukowych i znaczący wkład w rozwój psychologii. W referacie omówiona zostanie szerzej koncepcja orientacji psychicznej oraz rozmowy i wywiadu jako narzędzi poznania psychologicznego i metod pracy psychologa praktyka.

Symposium 2 - Relacje interpersonalne w perspektywie czasu i zmian część II

Elżbieta Napora
Komunikacja z matką a siła relacji interpersonalnych córek z rówieśnikami w badaniach 10 lat później

Celem jest określenie siły związku między jakością komunikacji dorastającej córki z matką, a jakością relacji z rówieśnikami w klasie oraz porównanie otrzymanych wyników z efektami uzyskanymi jedną dekadę temu. Dane zebrane na próbie 105 uczennic w wieku 15 i 16 lat z wykorzystaniem Skali Komunikacji Rodziców z Dorastającymi Dziećmi (PACS) oraz Klasycznego Testu Moreno wskazują, że jakość komunikacji dorastającej córki z matką wiąże się z atrakcyjnością córki wśród rówieśników.

Wstępna analiza efektów ilustruje psychologiczną prawidłowość zachodzących związków pomiędzy jakością komunikowania się matki z córką i jej atrakcyjnością wśród rówieśników w klasie. Wnioski płynące z badania podtrzymują zasadę, że komunikacja córki z matką jest bez wątpienia jedną z najbardziej istotnych dla budowania jej relacji interpersonalnych z innymi ludźmi.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Danuta Borecka-Biernat

Modelujący wpływ rodziców na kształtowanie się strategii radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego

Celem badań było poszukiwanie rodzinnej etiologii strategii radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego tkwiącej w wzorze reagowania rodziców na sytuacje konfliktu społecznego. W badaniach posłużono się Kwestionariuszem strategii radzenia sobie rodziców w sytuacji konfliktu społecznego (KSRwSK) D.Boreckiej-Biernat i Kwestionariuszem do badania strategii radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego w sytuacji konfliktu społecznego (KSMK) D.Boreckiej-Biernat. Badania empiryczne przeprowadzono w szkołach gimnazjalnych. Objęły one 893 adolescentów (468 dziewcząt i 425 chłopców) w wieku 13-15 lat. Analiza materiału badawczego wykazała, że matka i ojciec spostrzegani są jako stosujący w sytuacji konfliktu społecznego strategię destruktywną i konstruktywną, przyczyniają się do modelowania u młodzieży strategii polegającej na destruktywnym i konstruktywnym zachowaniu, wykorzystywanym w sytuacji konfliktu społecznego.

Izabela Socha, Iwona Janicka

Relacje rodziców w czasie zmagania się z chorobą onkologiczną dziecka

Choroba nowotworowa dziecka wpływa na funkcjonowanie nie tylko małego pacjenta, ale również całego systemu rodzinnego. Szczególnie wrażliwe na zmiany w obszarze życia rodzinnego są relacje między rodzicami. Dotychczasowe wyniki wskazują na pozytywny, jak i negatywny wpływ choroby dziecka na relacje rodziców. Długotrwała choroba może bowiem uruchamiać mechanizmy wzajemnej opieki i wsparcia oraz aktywizować i mobilizować rodziców do wspólnego działania. Może też prowadzić do zmęczenia i wyczerpania partnerów, co ogranicza ich bliskość i intymność. Stąd celem badań była ocena jakości relacji rodziców w czasie zmagania się z chorobą nowotworową dziecka.

Zbadano 112 rodziców dzieci chorych onkologicznie, hospitalizowanych w klinikach onkologicznych w Łodzi, Gdańsku i w Poznaniu. Badania miały charakter longitudinalny. Do badań zastosowano ankietę socjodemograficzną i skalę oceny rokowań, Kwestionariusz Stosunków Partnerskich w adaptacji polskiej I. Janickiej i Skalę Sytuacji Życiowej w adaptacji polskiej I. Sochy i I. Janickiej.

Sprawdzono czy jakość relacji rodziców, w sytuacji choroby dziecka, zależy od zmiennych socjodemograficznych (wieku, płci rodzica i sytuacji finansowej), rokowań odnośnie powrotu dziecka do zdrowia, oceny sytuacji życiowej i zmian związanych z przebiegiem choroby dziecka. Uzyskane wyniki upoważniają do wnioskowania, że w czasie zmagania się z chorobą dziecka obniża się jakość relacji rodziców. Zapobiegać temu mogą dobre rokowania związane ze powrotem dziecka do zdrowia, dobra sytuacja finansowa rodziców oraz otrzymane wsparcie społeczne.

Aleksandra Banach, Katarzyna Wałęcka-Matyja

Dorośle dzieci i ich starzejący się rodzice w relacji opieki. Pomiar psychologiczny

Model opieki nad osobami starszymi w Polsce jest określany modelem familizmu pozbawionego wsparcia. Oznacza to, że opieka jest sprawowana przez rodzinę, która w niewielkim zakresie doświadcza wsparcia formalnego. Choć w badaniach naukowych podejmowana jest problematyka opieki nad starzejącymi się członkami rodzin, to jednak w głównej mierze odnosi się ona do wsparcia instrumentalnego. W mniejszym zakresie analizom poddawany jest emocjonalny wymiar opieki i jakość relacji łączącej dorosłe dzieci i ich starzejących się rodziców. Jako jeden z kluczowych powodów niedoboru badań w obszarze relacji opieki, wskazuje się na niedostatek psychologicznych narzędzi badawczych umożliwiających pomiar wielu obszarów funkcjonowania środowiska rodzinnego. Celem wystąpienia jest przedstawienie właściwości psychometrycznych skróconej, 22- itemowej Skali Relacji Opieki oraz wskazanie możliwości wykorzystania jej w badaniach psychologicznych. Skrócona wersja SRO-22, podobnie jak pierwsza wersja skali, 60- itemowa, pozwala na dokonanie pomiaru relacji opieki na wymiarze ogólnym oraz na dwóch wymiarach opieki, tj. afektywnym i instrumentalnym. Skrócona wersja SRO-22 stanowi wiarygodne i trafne narzędzie, które może być wykorzystywane w badaniach naukowych.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Sesja 4 - Rozwój w dorosłości czy dorosłość w rozwoju?

Wojciech Gulin, Barbara Ciżkowicz

Wymiary perspektywy czasowej jako predyktory subiektywnego dobrostanu w późnej dorosłości

Właściwości perspektywy czasowej, regulując zachowanie, są ważne dla dobrostanu. Według P. Zimbardo i J. Boyda, dwa wymiary perspektywy czasowej – przeszłość negatywna i terażniejszość fatalistyczna – są niesprzyjające, trzy natomiast – przeszłość pozytywna, terażniejszość hedonistyczna oraz przyszłość – sprzyjające pomyślnemu funkcjonowaniu. Celem podjętych badań było wskazanie, które z pięciu wymiarów perspektywy czasowej w modelu P. Zimbardo i J. Boyda są istotnymi predyktorami subiektywnego dobrostanu osób starszych. Jest to ważne ze względu na charakterystyczne dla późnej dorosłości zmiany zachodzące w sferze temporalnej, powodujące określone następstwa psychologiczne. Badaniem objęto N = 363 osoby w wieku 60–75 lat (M = 66; SD = 4,98). Zastosowano Kwestionariusz perspektywy czasowej Zimbardo, Skalę satysfakcji z życia oraz Skalę pozytywnych i negatywnych doświadczeń. Analiza regresji wielokrotnej wskazuje na istotną rolę wymiarów perspektywy czasowej w przewidywaniu poznawczej (32,8%) i afektywnej (25%) części subiektywnego dobrostanu osób starszych. Teraźniejszość hedonistyczną oraz przeszłość pozytywną można uznać za wymiary adaptacyjne, natomiast przeszłość negatywną oraz terażniejszość fatalistyczną za wymiary dezadaptacyjne. Przyszłość jest istotnym predyktorem satysfakcji z życia, natomiast nie jest znacząca dla dobrostanu emocjonalnego seniorów. Wyniki mogą znaleźć zastosowanie praktyczne – możliwe jest kreowanie optymalnego układu wymiarów perspektywy czasowej.

Karolina Appelt

Pomaganie pomaga – znaczenie podejmowania zachowań pomocnych dla procesu rozwoju osób dorosłych

Zachowanie pomocne (helping) – to działanie ukierunkowane na wyświadczenie jakiejś korzyści drugiemu człowiekowi (Wojciszke, Doliński, 2008). Angażowanie się w pomoc przynosi jednak także wiele korzyści osobie udzielającej pomocy. W referacie postawiono pytanie o znaczenie angażowanie się w pomaganie dla procesu rozwoju osób dorosłych. Referat prezentuje wyniki badań eksploracyjnych dotyczących nastawień prospołecznych współczesnych Polaków. Badanie zostało zrealizowane na zlecenie Amazon we współpracy z redakcją czasopisma Charaktery w dniach 5-8 stycznia 2024 roku, metodą CAWI, na ogólnopolskiej próbie N=1044 osób, reprezentatywnej dla populacji dorosłych Polaków (18+) pod względem płci, wieku i wielkości miejscowości zamieszkania. Dostarczyło wielu ciekawych wyników dotyczących: oceny własnej kondycji psychicznej i samopoczucia dokonanej przez badanych, opinii badanych na temat angażowania się w pomoc innym ludziom, preferowanych form tego zaangażowania oraz korzyści, których zdaniem badanych dostarcza angażowanie się w pomoc innym. Badanie dostarczyło także informacji o deklarowanych powodach braku zaangażowania w pomoc innym, na które wskazują badani nieangażujący się w pomaganie.

Zrealizowane badanie dostarcza interesujących wyników skłaniających do postawienia dalszych pytań dotyczących gotowości do angażowania się w pomaganie oraz znaczenia nastawień prospołecznych dla procesu rozwoju współczesnych dorosłych wymagających podjęcia pogłębionych badań tego obszaru.

Olga Żukowicz

Starość, dorosłość czy przejrzalność? O doświadczeniu starzenia się kobiet nieheteroseksualnych 50+

Celem wystąpienia jest przedstawienie, w jaki sposób konstruują swój obraz ciała kobiety 50+ mieszkające w Polsce o deklarowanej orientacji nieheteroseksualnej w kontekście starzenia się, menopauzy oraz tożsamości seksualnej i płciowej. Przeprowadzono pogłębione wywiady częściowo ustrukturyzowane z 25 cis-kobietami nieheteroseksualnymi w wieku 50-67 lat. Rozmowy skupione wokół trzech głównych obszarów: menopauzy, obrazu ciała i starzenia się. Analiza tematyczna pozwoliła na wyodrębnienie dwóch głównych obszarów tematycznych: 1. Menopauza jako re-integracja z ciałem 2. Zerwanie z heteronormatywną kobiecością. W drugim temacie wyłoniono dodatkowo subkategorię: negocjowanie tożsamości płciowej - niebinarny lesbianizm, której specyfika wymaga odrębnego omówienia. Analiza narracji wskazuje na zachowanie pozytywnego obrazu ciała przy dużej różnorodności w doświadczaniu starzenia się i przechodzenia menopauzy wśród kobiet nieheteroseksualnych w Polsce. Jednocześnie uzyskane wyniki pozwalają na wyodrębnienie wzorców, które wskazują, że starsze kobiety nieheteroseksualne mogą negocjować swoją tożsamość seksualną i płciową w biegu życia. W konsekwencji łatwiej jest im nie poddawać się stereotypowo wymierzonych w kobiety oczekiwaniom społecznym dotyczącym wyglądu i ekspresji seksualnej.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Dagmara Musiał, Jolanta Stefaniak

Osobowościowe uwarunkowania rozwoju radzenia sobie stresem nauczycieli w średniej dorosłości

Istotą sytuacji stresowej pojmowanej relacyjnie jest obecność wymagań zewnętrznych i/lub wewnętrznych będących na granicy możliwości przystosowawczych człowieka albo przekraczających tę granicę. Te właściwości wywołują u podmiotu dążenie do zmiany. Pobudzają do aktywności mającej na celu zarówno zmianę sytuacji będącej źródłem stresu, jak i poprawę stanu emocjonalnego. Pewne charakterystyki osobowościowe determinują sposób, w jaki jednostka radzi sobie z sytuacjami stresowymi, a cechy osobowości są odpowiedzialne za stałość, jaką jednostka ujawnia w radzeniu sobie w wielu różnych sytuacjach. Poszukiwanie zależności między charakterystykami osobowości a radzeniem sobie pozwala na przewidywanie rezultatów radzenia sobie i ich ewentualnych kosztów. Grupą zawodową, która doświadcza szczególnego rodzaju stresu są nauczyciele. Źródłem ich stresu jest specyfika wykonywanego przez nich zawodu. Zalicza się nich: sytuację prawną-oświatową, specyfikę pracy z dziećmi i młodzieżą oraz relacje interpersonalne w miejscu pracy.

Celem przeprowadzonych badań było zbadanie zależności między charakterystykami osobowościowymi (cechami osobowości i poziomem rozwoju osobowości) a stylami radzenia sobie ze stresem nauczycieli w średniej dorosłości. Istotnym było zidentyfikowanie złożoności zakresu strategii radzenia sobie ze stresem wykorzystywanych przez osoby na różnych etapach w przebiegu rozwoju kariery zawodowej.

Przebadano grupę nauczycieli (N=136) uczących na poziomie szkoły średniej następującymi metodami: ACL, Kwestionariusz do Badania Poziomu Dezintegracji (wersja eksperymentalna), Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Stresowych CISS. Na podstawie wyników badań własnych zostanie przedstawiona złożoność (complexity) i elastyczność (flexibility) strategii radzenia sobie ze stresem w zależności od cech osobowości i poziomu jej rozwoju w kontekście rozwoju kariery zawodowej.

Magdalena Zadworna, Monika Ardel

Czy utrata zdrowia w starszym wieku wyklucza dobrostan? Rola mądrości i postaw wobec starzenia się dla zdrowia psychicznego osób starszych

Cel: Okres późnej dorosłości stawia przed jednostką liczne wyzwania wymagające adaptacji i zagrażające jej dobrostanowi. Celem podjętych badań było ustalenie czy mądrość buforuje negatywny związek między złym stanem zdrowia fizycznego a dobrostanem psychicznym oraz czy postawy wobec starzenia się odgrywają rolę mediacyjną w relacjach mądrości i złego stanu zdrowia fizycznego z dobrostanem.

Metoda: Badaniem objęto 500 osób starszych w wieku 60-86 lat. Respondenci wypełnili Indeks Dobrostanu Osobistego (PWI-8), Skalę Depresji Geriatrycznej (GDS-15), Trójwymiarową Skalę Mądrości (3D-WS), Kwestionariusz Postaw wobec Starzenia się (AAQ-24-PL), oraz ankietę dotyczącą samooceny zdrowia i ankietę socjodemograficzną.

Wyniki: Mądrość okazała się być bezpośrednio dodatnio powiązana ze optymalnym zdrowiem psychicznym, zaś zły subiektywny stan zdrowia fizycznego – powiązany ujemnie. Mądrość pełniła jednak rolę buforującą negatywny wpływ złego stanu zdrowia fizycznego na zdrowie psychiczne. Związki pomiędzy zdrowiem psychicznym a mądrością, złym subiektywnym stanem zdrowia i interakcją mądrości i złego stanu zdrowia były ponadto częściowo mediowane przez postawy wobec własnego starzenia się.

Wnioski: Mądrość może kompensować negatywny wpływ złego stanu zdrowia fizycznego na zdrowie psychiczne, a także oddziaływać na postawy wobec własnego starzenia się, co wzmacnia dobrostan. Wyniki podkreślają ważność rozwijania kapitału mądrości oraz promowania pozytywnych nastawień do procesu starzenia się w ramach interwencji mających na celu wspieranie dobrostanu seniorów.

Magdalena Mróz

Zagrożenia zdrowia psychicznego wśród młodych kobiet doświadczających zespołu jelita nadwrażliwego – wstępne doniesienia

Zespół jelita nadwrażliwego (Irritable Bowel Syndrome - IBS) to zaburzenie czynnościowe jelit. Stres i negatywny afekt są zarówno przyczyną, jak i skutkiem doświadczanych objawów. Celem badania jest ocena wpływu trudności w regulacji emocji na nasilenie objawów IBS (IBS-SSS) i poczucie jakości życia (IBS-QoL) wśród młodych kobiet. Do badania przekrojowego włączono kobiety (N=29, Mwiek=21.28) spełniające Kryteria Rzymskie IV. Oceniono IBS-SSS, IBS-QoL, indeks nadwrażliwości trzewnej (VSI), stan emocjonalny (DASS-21) i trudności w regulacji emocji (DERS). Przeprowadzono analizy korelacji i regresji liniowej, które wykazały, że cztery podskale DERS były istotnie negatywnie związane z IBS-QoL, a jedna - była istotnie pozytywnie związana z IBS-SSS. VSI przewidywał $\uparrow$ IBS-SSS ($\beta = .64, t(27) = 4.32, p < .001$) i $\downarrow$ IBS-QoL ($\beta = -.80, t(27) = -6.92, p < .001$). Podskala (DERS_1) oceniająca trudności w kontroli impulsów przewidywała $\uparrow$ IBS-SSS ($\beta = .47, t(27) = 2.74, p < .05$) i $\downarrow$ IBS-QoL ($\beta = -.65, t(27) = -4.44, p < .001$). VSI i DERS_1 wspólnie wyjaśniały 71 % wariancji w IBS-QoL ($R^2_{adj} = .71, F(2, 26) = 34.81, p < .001$). Uzyskane wyniki wskazują, że lęk wobec objawów jelitowych i trudności w utrzymaniu kontroli nad swoim zachowaniem, podczas doświadczania nieprzyjemnych emocji, $\uparrow$ IBS-SSS i $\downarrow$ IBS-QoL. Ukierunkowanie pomocy psychologicznej na konkretne aspekty regulacji emocji może $\uparrow$ IBS-QoL i zadziałać profilaktycznie w rozwoju zaburzeń psychicznych wśród młodych kobiet z IBS.

Dominika Karaś, Monika Mynarska

Rola dobrostanu społecznego dla intencji i pragnień rodzicielskich

Decyzja o posiadaniu (lub nie) potomstwa jest jedną z kluczowych w rozwoju człowieka, niosąc ze sobą liczne konsekwencje dla dobrostanu i zadowolenia z życia. Jednak dobrostan może być nie tylko rezultatem, ale również warunkiem do podjęcia tej decyzji. Wysoki dobrostan może sugerować, że osoba dysponuje odpowiednimi zasobami – psychicznymi, społecznymi, emocjonalnymi – do podjęcia roli rodzicielskiej. Ponadto, poszczególne aspekty dobrostanu mogą mieć różnorakie znaczenie dla decyzji prokreacyjnych.

Celem prezentowanych badań było zbadanie roli trzech aspektów dobrostanu subiektywnego dla pragnień i intencji rodzicielskich u osób nieposiadających potomstwa. Zbadano 844 osoby bezdzietne w wieku 20-35 lat (62.6% kobiet, Mwiek = 27.2, SDwiek = 4.43). Zastosowano kwestionariusz Mental Health Continuum – Short Form (MHC, SF) do pomiaru trzech aspektów dobrostanu oraz Childbearing Questionnaire – Short Form (CBQ-SF) do pomiaru intencji i pragnień rodzicielskich.

Wyniki pokazują, że relacja pomiędzy dobrostanem a intencjami rodzicielskimi jest częściowo mediowana przez pragnienia rodzicielskie. Okazuje się również, że aspektem dobrostanu szczególnie istotnym w tej sekwencji jest dobrostan społeczny, rozumiany jako m.in. poczucie bycia ważnym członkiem społeczeństwa, świadomość akceptacji ze strony społeczeństwa, czy pozytywna ocena kierunku rozwoju społeczeństwa. Uzyskane wyniki pozwalają lepiej zrozumieć rolę dobrostanu w procesie podejmowania decyzji prokreacyjnych.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Grażyna Kmita, Monika Kaczmarek, Kornelia Momot, Małgorzata Gambin, Karolina Kubicka, Małgorzata Woźniak – Prus
Polska adaptacja Kwestionariusza wczesnych strategii behawioralnych regulacji emocji (EERBQ) autorstwa Perry & Dollar (2021)

Rozwój regulacji emocji (ER) jest jednym z ważniejszych osiągnięć wczesnego dzieciństwa, wyznacznikiem zdrowia psychicznego w dalszym życiu jednostki. Znacznym wyzwaniem w badaniu rozwoju procesów ER we wczesnym dzieciństwie są ograniczenia metodologiczne związane z brakiem narzędzi kwestionariuszowych, które odnosiłyby się do szerszego repertuaru behawioralnych strategii regulacji emocji negatywnych, jak i pozytywnych, w różnych kontekstach sytuacyjnych, na przestrzeni czasu. Próba wypełnienia tej luki jest kwestionariusz EERBQ (Perry i Dollar, 2021). Celem wystąpienia jest przedstawienie procesu polskiej adaptacji EERBQ oraz wstępnych wyników oceny jego własności psychometrycznych. Przygotowanie polskiej wersji obejmowało trzy niezależne tłumaczenia (na podstawie których przygotowano wersję do tłumaczenia zwrotnego), analizę równoważności fasadowej, funkcjonalności i wierności tłumaczenia. Badanie własności psychometrycznych przeprowadzono na grupie rodziców 345 dzieci w wieku 2 -6 lat, którzy wypełniali zestaw kwestionariuszy na platformie Qualtrics. Poza EERBQ zastosowano Kwestionariusz mocnych i słabych stron (SDQ) oraz ankietę społeczno-demograficzną. Uzyskano wysokie wskaźniki spójności wewnętrznej dla wszystkich ośmiu podskal kwestionariusza reprezentujących odrębne strategie ER (alpha Cronbacha od 0,818 do 0,946). Korelacje strategii ER z wiekiem dziecka oraz z poszczególnymi skalami SDQ przy kontroli wieku okazały się zgodne z oczekiwaniami.

Julia Mier

Linking aspects of teacher's metacognitive abilities to metacognition levels in school-aged children

Teachers influence the way children learn. In many schooling systems during the early-years programme children are taught all subjects by one teacher for several years. Such a teacher can, potentially, have a life-long effect on students' learning strategies. For example, teachers who use diverse teaching strategies teach pupils to be more aware of different learning methods. While teachers who have better metacognitive knowledge of reading strategies teach pupils to develop better metacognitive knowledge in reading. Thus, the question of whether a teacher's general metacognition level can impact students' general metacognition, was asked. A review of article is suggested here. The terms 'metacogniti*' AND 'teacher' and 'metacogniti*' AND 'student' OR 'pupil' were searched systematically on databases including Scopus and Web of Science. Preliminary results indicate a) Metacognition can be trained and developed in students, and also in teachers; b) Metacognition can be learned more effectively when there is good student- teacher interaction; c) A good pedagogical understanding of metacognition is necessary for teaching students to be metacognitive. However, the majority of studies are subject specific, and do not directly assess metacognition in both students and teachers. A quantitative correlation study between general metacognition in teachers and students could help to determine whether to invest in training metacognition in teachers or focus more directly on students.

Paulina Michalska, Wojciech Gulin, Monika Oziemblewska, Michalina Sottys, Anna Szymanik-Kostrzewska, Ludmiła Zajac-Lamparska
„Jeździć każdy może? Trochę lepiej lub... wcale ?!” O potrzebie prowadzenia badań psychologicznych wśród kierowców w okresie późnej dorosłości

Zmieniająca się struktura demograficzna społeczeństw powoduje wzrost liczebności osób w wieku senioralnym. Jednocześnie osoby w późnej dorosłości odznaczają się wyższą aktywnością i lepszą kondycją psychofizyczną niż poprzednie pokolenia. To powoduje, że współcześni seniorzy starają się zachować różne sprawności, w tym zdolność do prowadzenia pojazdu, do późnych lat życia (Leśnikowska-Matuszak, Wnuk, 2011). Jak wskazuje literatura, prowadzenie pojazdu jest złożonym mechanizmem wymagającym koordynacji wielu sprawności (Bąk-Gajda, Bąk, 2010). Nawet niewielkie zmiany rozwojowe w zakresie funkcjonowania uwagi, pamięci, myślenia i podejmowania decyzji mogą mieć związek ze sprawnością psychomotoryczną potrzebną do sprawnego poruszania się pojazdem po drodze (Waszkowska, Dudek, 2004). Powyższe przesłanki przyczyniły się do powstania projektu aplikacji służącej do pomiaru aktualnej kondycji psychofizycznej kierowców-seniorów. Przedstawione w aplikacji zadania dotyczą: 1) oceny czasu reakcji, 2) oceny szybkości reakcji psychomotorycznej, 3) zdolności do koncentracji uwagi, szybkości, dokładności spostrzegania oraz szybkości podejmowania decyzji w zadaniu wykonywanym pod presją czasu; 4) oceny koordynacji wzrokowo-ruchowej i 5) antycypacji wzrokowo – ruchowej. Celem krótkiej prezentacji jest przedstawienie założeń i zadań wykorzystanych w aplikacji, która może znaleźć zastosowanie wśród seniorów oraz w pozostałych okresach dorosłości - w sytuacji odczucia zmęczenia lub pogarszającej się kondycji psychomotorycznej.

Sesja 5 – Metody pomiaru w badaniach nad rodzicielstwem

Anna Kamza, Patrick Luyten, Konrad Piotrowski

Polska adaptacja i walidacja skali The Parental Reflective Functioning Questionnaire (PRFQ)

Proponowane wystąpienie ma na celu zaprezentowanie wyników prac nad polską adaptacją The Parental Reflective Functioning Questionnaire (PRFQ) Luytena i wsp., przeznaczonego do pomiaru rodzicielskiego funkcjonowania refleksyjnego (RFR) u rodziców dzieci w wieku 0-5 lat. RFR, które bywa również określane mianem rodzicielskiego mentalizowania, odnosi się do zdolności rodzica do rozumienia stanów emocji, pragnień i przekonań dziecka, a także tego, w jaki sposób mogą one wpływać na zachowanie i interakcje na linii rodzic-dziecko.

Wyniki CFA potwierdziły oryginalną trójczynnikową strukturę PRFQ. Ponadto, analiza wykazała, iż w polskiej próbie matek (N = 979) wersja 15-itemowa lepiej pasuje do danych niż oryginalna wersja 18-itemowa. Wyniki PRFQ wykazywały zadowalającą i umiarkowaną stabilność pomiaru na przestrzeni 6 miesięcy. Ponadto, podskale narzędzia korelowały również w oczekiwany (na podstawie teorii) sposób ze zmiennymi kryterialnymi, takimi jak: przywiązanie matki, stres rodzicielski, nasilenie depresji i objawy borderline.

Prezentowane badanie jest pierwszym, które dostarczyło wstępnych dowodów na rzetelność i trafność PRFQ jako miary refleksyjnego funkcjonowania rodzicielskiego u polskich matek dzieci w wieku 0-5 lat.

Kamil Janowicz, Daniel Puhlmann, Konrad Piotrowski

Polska adaptacja i walidacja Maternal Gatekeeping Scale

W niniejszym referacie zostaną przedstawione wyniki prac nad adaptacją i walidacją polskojęzycznej wersji kwestionariusza Maternal Gatekeeping Scale (MGS), który służy do pomiaru trzech aspektów zjawiska tzw. maternal gatekeeping: kontroli, zachęcania i zniechęcania. Gatekeeping dotyczy przekonań i zachowań rodziców, które przez kontrolę, zachęcanie lub restrykcje wpływają na zaangażowanie partnera (drugiego rodzica) w rodzicielstwo.

W ramach prac nad adaptacją MGS przeprowadzono dwa badania. W pierwszym udział wzięło 290 rodziców (54% matek), a w drugim 113 diad (matka i ojciec). W obu badaniach byli to rodzice mający najstarsze dziecko w wieku do 3 lat. Trafność kryterialną zweryfikowano, badając również tożsamość rodzicielską i relacyjną, satysfakcję ze związku, wartości życiowe oraz perfekcjonizm zorientowany na partnera.

Konfirmacyjna analiza czynnikowa potwierdziła oryginalną trójczynnikową strukturę narzędzia oraz dobre dopasowanie modelu do danych (CFI = .99; TLI = .99; SRMR = .063; RMSEA = .039). W obu badaniach rzetelność wewnętrzna (α Cronbacha) wszystkich podskal MGS była na poziomie $>.70$. Analizy korelacji potwierdziły trafność narzędzia, ujawniając m.in. pozytywne zależności między silną kontrolą i zniechęcaniem a perfekcjonizmem nakierowanym na partnera/-kę oraz między zachęcaniem a wysokim wartościowaniem życzliwości wobec innych oraz wysoką satysfakcją ze związku. Przeprowadzone analizy pokazują, że polskojęzyczna adaptacja Maternal Gatekeeping Scale (zarówno w wersji dla matek, jak i dla ojców) jest narzędziem rzetelnym i trafnym.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Joanna Leśniak, Izabela Huczevska, Monika Mynarska
Wewnętrzne rozterki dotyczące rodzicielstwa: Skala pomiaru ambiwalencji

Ostatnie dziesięciolecia przyniosły liczne zmiany dotyczące procesu wchodzenia w dorosłość i zakładania rodziny. Młodzi ludzie coraz później zostają rodzicami, decydują się na mniejszą liczbę dzieci bądź w ogóle rezygnują z rodzicielstwa. Wobec zachodzących przemian, ważnym wątkiem badawczym staje się temat niejednoznacznych – ambiwalentnych – motywacji, postaw oraz dążeń prokreacyjnych. Jednak definicje i pomiary ambiwalencji w decyzjach prokreacyjnych pozostają zróżnicowane, brakuje też narzędzi pomiarowych skupiających się na samoświadomości tego konfliktu. Wychodząc naprzeciw tej potrzebie proponujemy krótką skalę pomiarową, która pozwoli uchwycić subiektywne poczucie ambiwalencji w kontekście rodzicielstwa.

Analiza narzędzia, oparta na danych zebranych od 831 bezdzietnych osób, pozwoliła na odróżnienie ambiwalencji odczuwanej ogólnie wobec idei rodzicielstwa, jak i ambiwalencji sytuacyjnej, pojawiającej się wobec planu założenia rodziny w nieodległej przyszłości. Ponadto w przypadku ambiwalencji ogólnej w wynikach uwidocznił się wymiar poznawczy, dotyczący samej świadomości istnienia licznych zalet i wad posiadania dziecka oraz emocjonalny, który odnosi się do afektywnej reakcji wobec wewnętrznej niekoherencji. Zaproponowane narzędzie może okazać się pomocne w lepszym zrozumieniu skomplikowanych odczuć związanych z rodzicielstwem.

Symposium 3 – Poszukiwania rozwiązań poprawiających jakość diagnozy dzieci i młodzieży

---

Joanna Niedziela, Emilia Wrocławska-Warchała
Rola skal kontrolnych oraz integracji danych pochodzących z różnych źródeł (samoopis, rodzic, nauczyciel) w diagnozie dzieci i młodzieży na przykładzie „Systemu Diagnozy Dzieci i Młodzieży SENA”

Trafna diagnoza dzieci i młodzieży wymaga analizy informacji pochodzących z wielu źródeł oraz ich integracji. Jednym ze sposobów ułatwiających ostrożną analizę danych i ich integrację jest stosowanie skal kontrolnych. Podczas referatu zostanie to zademonstrowane na przykładzie Systemu Diagnozy Dzieci i Młodzieży SENA. System ten umożliwia ocenę funkcjonowania dzieci i nastolatków w wieku od 3 do 17 lat. SENA zawiera skale problemów internalizacyjnych, eksternalizacyjnych i innych, specyficznych dla danego etapu rozwoju, a także skale wrażliwych sfer funkcjonowania i zasobów osobistych. W skład SENA wchodzi wersje samoopisowe, dla rodzica i dla nauczyciela. Aby stworzyć pełną opinię diagnostyczną na podstawie wyników SENA należy zintegrować dane z tych źródeł. Czasami może stanowić to wyzwanie dla diagnosty, ponieważ nie wszystkie informacje są spójne. W referacie przedstawione zostaną przykłady wykorzystania skal kontrolnych SENA (Wskaźnik niespójności, Wrażenie pozytywne, Wrażenie negatywne) do oceny wiarygodności uzyskanych informacji oraz integracji danych od różnych respondentów w celu stworzenia spójnego opisu diagnostycznego. Badania nad przygotowaniem polskiej adaptacji SENA zostały przeprowadzone w próbie kwotowej osób w wieku od 3;0 do 17;11 lat, dobranej pod względem płci, wykształcenia matki oraz miejsca zamieszkania (N = 871 dla wersji do samoopisu, N = 1204 dla wersji dla rodzica i N = 1160 dla nauczyciela).

Emilia Wrocławska-Warchała Joanna Stańczak
Wykorzystanie „Zestawu Kwestionariuszy Becka dla Dzieci i Młodzieży” w diagnozie różnicowej zaburzeń nastroju oraz zaburzeń lękowych

Różnicowanie między zaburzeniami, w szczególności między zaburzeniami nastroju a zaburzeniami lękowymi oraz poszczególnymi rodzajami zaburzeń z tych dwóch grup, jest trudne, ale konieczne dla zaplanowania skutecznej interwencji. W referacie przedstawione zostaną możliwości Zestawu Kwestionariuszy Becka dla Dzieci i Młodzieży BYI-2 jako narzędzia wspierającego diagnostę w procesie diagnozy różnicowej. Na zestaw składa się pięć kwestionariuszy samoopisu, które służą do niezależnej oceny lęku, depresji, złości, zaburzeń zachowania i samooceny u dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 17 lat. Wykorzystanie pełnego zestawu kwestionariuszy umożliwi określenie profilu objawów charakterystycznego dla badanego dziecka lub nastolatka. Badania w ramach przygotowania polskiej wersji kwestionariusza zostały przeprowadzone w grupie osób z populacji ogólnej w wieku od 7;0 do 17;11 lat (N = 1515), dobranych kwotowo pod względem wieku, płci, wykształcenia matki i miejsca zamieszkania, oraz w grupach klinicznych (N = 300), w tym w grupach z zaburzeniami nastroju i zaburzeniami lękowymi. W referacie przedstawione zostaną przykładowe profile BYI-2, charakterystyczne dla dzieci z różnymi zaburzeniami (zaburzeniami nastroju, lękowymi, zachowania) i wskazówki dotyczące różnicowania między zaburzeniami na podstawie profilu oraz specyficznych wzorców odpowiedzi w poszczególnych pozycjach, opracowane na bazie oryginalnych i polskich badań walidacyjnych w grupach klinicznych.

Radostaw Wujcik

Konstrukcja i stosowanie komputerowego testu wspomagającego diagnozę ADHD

Podczas wystąpienia zostanie zaprezentowany sposób wspomagania diagnozy ADHD za pomocą komputerowego testu wykonaniowego EXAT. Test ten został oparty na współczesnych koncepcji neuropoznawczych ADHD i pozwala na rejestrowanie wielu wskaźników opartych na liczbie i rodzaju popełnionych błędów, a także na czasach reakcji w zadaniach, które wykonuje osoba diagnozowana. W celu opracowania wskaźników odnoszących się do deficytów poznawczych występujących w przebiegu ADHD zastosowano analizę czynnikową oraz odpowiedni model IRT. Każdy z kilkudziesięciu parametrów wykonania zadań potraktowano jako pozycję testową składającą się na skale mierzące poszczególne deficyty. Badania zostały przeprowadzone w grupie 1598 osób w wieku od 7 do 18 lat. Analizy wykazały wysoką rzetelność i trafność testu EXAT. W drugiej części referatu przedstawione zostaną korzyści płynące z wykorzystywania testu EXAT w diagnozie ADHD. Diagnoza tego zaburzenia według standardowych kryteriów diagnostycznych opiera się na ocenie behawioralnych objawów nieuwagi i nadaktywności/impulsywności. Jednak objawy te nie zawsze są specyficzne dla ADHD. Zastosowanie w procesie diagnozy obiektywnego testu mierzącego wskaźniki tych objawów powinno przyczynić się do większej trafności stawianych diagnoz. Wyniki przeprowadzonych analiz wykazały, że wskaźniki czułości i specyficzności dla diagnozy ADHD są znacznie wyższe przy zastosowaniu metod kwestionariuszowych oraz komputerowego testu EXAT niż w przypadku diagnozy bez zastosowania tego testu.

Diana Fecenec, Radostaw Wujcik

Rola oceny inteligencji oraz zachowań adaptacyjnych w diagnozie niepełnosprawności intelektualnej

Celem diagnozy niepełnosprawności intelektualnej jest nie tylko obiektywne potwierdzenie obserwowanych u badanego deficytów w zakresie inteligencji, ale także określenie zakresu pomocy i wsparcia (systemowego i środowiskowego), jakiego potrzebuje człowiek, u którego obserwuje się znaczne dysfunkcje poznawcze, uniemożliwiające normalne funkcjonowanie. Realizacji tego drugiego zadania służy ocena funkcji adaptacyjnych. Dostarcza ona wiedzy na temat tego, jak osoba z poważnymi ograniczeniami intelektualnymi radzi sobie z wyzwaniami dnia codziennego – na ile jest w tym samodzielna oraz w jakim stopniu realizuje wymagania nakładane na nią przez społeczność, w której żyje. Dla tego też zarówno DSM-5, jak i AAIDD wskazują na konieczność uwzględnienia w diagnozie niepełnosprawności zarówno badania inteligencji, jak i zachowań adaptacyjnych. Podczas wystąpienia zostaną zaprezentowane wyniki badań za pomocą dwóch narzędzi psychometrycznych wykorzystywanych w diagnozie niepełnosprawności intelektualnej: Międzynarodowej Skali Wykonaniowej Leiter-3 i Systemu Oceny Zachowań Adaptacyjnych ABAS-3 w grupie zarówno dorosłych, jak i dzieci. Wartości wskaźników czułości i specyficzności każdego z testów stosowanego pojedynczo zostaną porównane z wartościami tych wskaźników wtedy, gdy oba narzędzia są stosowane razem. Wyniki wykazały, że pomiar tylko jednego konstruktów (inteligencji lub zachowań adaptacyjnych) może prowadzić do nietrafnej diagnozy niepełnosprawności.

Sesja 6 – Agresja, stres i trauma

Sverker Sikström, Marta Lasota

Biases in Communication of Severity of Violence Towards Children

The severity of physical and psychological violence may be perceived differently depending on whether you are present during the violent event or whether the event was communicated to you. We let parents write narratives of violence towards their children and rate the severity of their violence. Another group of parents read and rated these narratives. Biases in communication, or difference between severity ratings, were studied. Results from the this and related studies suggest that several factors influence these biases, including self-experienced and communicated violence, gender, and whether participants are witness or perpetrator to the violence. These findings may have legal implication where unbiased assessment of the severity of violence is essential, for example in custody battles.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Joanna Ptaszkowska, Adam Putko

Empatia i zdolności mentalizacyjne a skłonność do różnych form agresji

Brak empatii jest jednym z najważniejszych czynników odpowiedzialnych za przejawy agresji. Stosunkowo mniej natomiast wiadomo na temat tego, które składniki empatii są głównymi predyktorami różnych form agresji oraz jaką w nich rolę odgrywają zdolności mentalizacyjne. Głównym celem badania było sprawdzenie, czy zachodzą związki między empatią i zdolnościami mentalizacyjnymi a skłonnością do różnych form agresji. W badaniu wzięło udział 526 osób w wieku od 18 do 51 lat. Zastosowano Skalę wrażliwości empatycznej (Kaźmierczak i in., 2007) jako miarę empatii oraz test Oczy (Baron-Cohen i in., 2001) jako miarę zdolności mentalizacyjnych. Poziom skłonności do różnych rodzajów agresji określono za pomocą Inwentarza psychologicznego syndromu agresji (Gaś, 1980). Uzyskane wyniki wskazują na istnienie związków między składnikami empatii a skłonnością do agresji. W przypadku takich składników empatii jak empatyczna troska i przyjmowanie perspektywy były to związki negatywne, natomiast w przypadku osobistej przykrości – związki pozytywne z agresją pośrednią i słowną, ale nie fizyczną. Z kolei zdolności mentalizacyjne były negatywnym predyktorem skłonności do autoagresji, nawet przy kontrolowanym poziomie empatii. Część stwierdzonych związków moderowana była przez płęć. Uzyskane wyniki wskazują na istotną rolę nie tylko empatii, ale i zdolności mentalizacyjnych w przeciwdziałaniu zachowaniom agresywnym oraz na istnienie różnic związanych z płcią we wzorcach powiązań między ww. zmiennymi.

Magdalena Kobylarczyk-Kaczmarek Nina Ogińska-Bulik

Negatywne konsekwencje ekspozycji na traumę u młodzieży – rola ruminacji

Celem podjętych badań było ustalenie: 1. nasilenia objawów PTSD u nastolatków po doświadczeniach traumatycznych, 2. sprawdzenie czy objawy PTSD utrzymują się w czasie, 3. ustalenie predykcyjnej roli ruminacji w występowaniu i utrzymywaniu się objawów PTSD oraz po 4. sprawdzenie czy ruminacje pełnią rolę medycyjną między I i II pomiarem PTSD. Badania zostały przeprowadzone w kilku ośrodkach na terenie Polski, zajmujących się pomocą młodzieży po traumie. W pierwszym etapie przebadano 280 nastolatków w wieku 12-17 lat, z czego do analiz zakwalifikowano wyniki 242 osób. Do badań w II etapie, obejmujących wyłącznie pomiar PTSD przystąpiło 175 osób, a do analiz zakwalifikowano wyniki 112 nastolatków, co stanowiło 46,3% wyjściowej puli badanych osób. W badaniach zastosowano Skalę Wpływu Zdarzeń oraz Inwentarz Ruminacji o Negatywnym Zdarzeniu. Badania grupa nastolatków charakteryzowała się wysokim nasileniem PTSD. Po okresie 6 miesięcy od pierwszego pomiaru nasilenie negatywnych zmian potraumatycznych zmniejszyło się w sposób znaczący. Najsilniejszym predyktorem dla PTSD w I pomiarze okazały się ruminacje natrętne, natomiast w II etapie - ruminacje refleksyjne. Wyniki analiz mediacji wskazują na częściowy efekt mediacji w relacji między I i II pomiarem PTSD, gdzie istotną rolę predykcyjną pełnią ruminacje refleksyjne w powiązaniu z natrętnymi.

Ruminowanie o doświadczonym traumatycznym wydarzeniu przez młodzież może sprzyjać zmniejszaniu się objawów PTSD w czasie.

Ewa Gurba, Alicja Senejko, Piotr Oleś, Tomasz Franc

Styl przywiązania jako zmienna pośrednicząca między nasileniem zagrożeń a PTSD i wzrostem potraumatycznym u obywateli Ukrainy pozostających w Ojczyźnie oraz przybywających do Polski po wybuchu wojny 24 lutego 2022

Wojna, która od dwóch lat toczy się na Ukrainie po napaści Rosji na ten kraj przyniosła wiele ofiar śmiertelnych wśród ludności cywilnej. Część obywateli ukraińskich, szczególnie kobiety i dzieci wyemigrowała ze swojego kraju. Doświadczenie nalotów i bombardowań, kontakt ze śmiercią nieraz najbliższych osób, utrata miejsca mieszkania, ukrywanie się w schronach, czy doświadczenie głodu stanowią główne źródła doświadczania bezpośredniego zagrożenia mieszkańców Ukrainy, a uchodźcy doświadczają też mogą zagrożenia pośrednich (Karatzias i inni 2023, Długosz 2022). Celem prezentowanych badań jest sprawdzenie czy styl przywiązania stanowi mediator w zależności między poczuciem zagrożenia Obywateli, a nasileniem ich PTSD oraz poziomem wzrostu potraumatycznego. Na podstawie wyników badań (Brewin, Valentine, Holloway, 2000; Ferrajão, Oliveira, 2015) sformułowane zostały następujące hipotezy: 1. Bezpieczny styl przywiązania stanowi czynnik osłabiający zależność między doświadczeniem zagrożenia a nasileniem: objawów PTSD i jednocześnie wzmacnia związek z poziomem wzrostu potraumatycznego, 2. Pozabezpieczne style przywiązania działają odwrotnie wzmacniają zależność między poczuciem zagrożenia a PTSD, natomiast osłabiają zależność ze wzrostem potraumatycznym. W celu sprawdzenia tych hipotez zbadano 430 obywateli ukraińskich z czego 200 mieszkających w Polsce i 230 mieszkających na Ukrainie. Aktualnie przeprowadzana jest analiza uzyskanych wyników.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Joanna Chwaszcz, Elżbieta Rydz

Jakość życia ukraińskich dzieci w obliczu doświadczeń wojennych

Celem pracy jest psychologiczna analiza poczucia jakości życia ukraińskich dzieci przebywających z matkami w Polsce po przesiedleniu z Ukrainy w wyniku działań wojennych. W wystąpieniu zaprezentowany zostanie fragment analiz, będących częścią większego projektu badawczego nad jakością życia ukraińskich matek i dzieci przesiedlonych do Polski. Postawiono sobie pytanie: Jaka jest jakość życia ukraińskich dzieci przebywających w Polsce po ucieczce z Ukrainy objętej wojną?

Teoretyczną podstawę badań stanowią psychologiczne koncepcje jakości życia, a także Europejski Model Jakości Życia zależnej od zdrowia – dzieci i adolescentów KIDSCREEN (Screening and Promotion for Health-related Quality of Life in Children and Adolescents – A European Public Health Perspective). KIDSCREEN to wielowymiarowy model, zawierający dziesięć aspektów oceny jakości życia dzieci i adolescentów, do których zaliczono: dobrostan fizyczny, dobrostan psychiczny, nastroje i emocje, percepcję siebie, autonomię, rodzinę i życie w domu, zasoby finansowe, wsparcie społeczne i relacje rówieśnicze, środowisko szkolne oraz akceptację społeczną vs. poczucie odrzucenia.

W badaniach zastosowano pogłębiony wywiad niestandardyzowany (individual in-depth interview). Badaniami objęto 30 ukraińskich dzieci w wieku od 7. do 10. lat.

W prezentacji zostaną przedstawione wyniki analizy danych jakościowych w czterech obszarach: dobrostanu fizycznego (subiektywnej oceny stanu zdrowia, aktywności fizycznej, energii do codziennej aktywności), dobrostanu psychicznego (subiektywnej oceny przeżywanych emocji, nastrojów, uczuć oraz ich źródeł), oceny środowiska szkolnego (szkoły, nauki, nauczycieli) oraz oceny autonomii w spędzaniu czasu wolnego i wyboru aktywności pozaszkolnej (zabawy, zainteresowań) - z uwzględnieniem specyficznej sytuacji badanych związanej z przesiedleniem do Polski spowodowanym wojną w Ukrainie.

Sesja 7 – Edukacja i uczenie się

Aleksandra Dopierała

Restoratywna Szkoła jako model szkoły wspierającej rozwój poznawczy, emocjonalny i społeczny uczniów

Jak budować kulturę szkoły i środowisko edukacyjne, które kształtuje nie tylko kompetencje akademickie, ale także emocjonalne i społeczne? W ciągu ostatnich 25 lat, różne kraje Europy i świata wdrożyły praktyki naprawcze (restoratywne) do szkół. Model Restoratywnej Szkoły pozwala stworzyć kulturę szkoły opartą na wzajemnym szacunku, jasnych regułach obowiązujących całą społeczność, jak i uczeniu się skutecznej komunikacji oraz pokojowych metod rozwiązywania konfliktów. Badania potwierdzają, że te szkoły, stały się nie tylko bezpieczniejsze, ale także bardziej efektywne w budowaniu pozytywnego środowiska edukacyjnego i wychowawczego. Model Restoratywnej Szkoły ma duży potencjał rozwijania umiejętności współpracy, empatii, odpowiedzialności, poznawania siebie i siebie nawzajem oraz rozwiązywania problemów i konfliktów.

Mateusz Dudka

Uczenie się materiału werbalnego i figuralnego oraz funkcjonowanie uwagi w przypadku 32-języcznego mężczyzny

Celem prowadzonej diagnozy psychologicznej jest ocena zdolności do uczenia się i zapamiętywania materiału werbalnego i niewerbalnego oraz działania uwagi w przypadku 69-letniego mężczyzny, który na przestrzeni dziewięciu lat nauczył się 31 języków obcych. Wśród zmiennych analizowanych do tej pory należy wymienić inteligencję płynną i skryształowaną, funkcje wykonawcze, cechy osobowości i temperamentu, poziom lęku jako cechy.

Metoda: W prezentowanym studium przypadku wykorzystano trzy psychometryczne narzędzia: Kalifornijski Test Uczenia się Językowego (CVLT) w polskiej adaptacji Emilii Łojek i Joanny Stańczak (2010), Niewerbalny Test Uczenia się i Pamięci (DCS-II) (Bac i Stańczak, 2019) oraz Test Uwagi i spostrzegawczości w wersji „b” i „k” (Ciechanowicz i Stańczak, 2006), a także dane pochodzące z wywiadu psychologicznego.

Wyniki: Uzyskane wyniki wskazują, że mężczyzna biorący udział w badaniu charakteryzuje się ponadprzeciętnymi zdolnościami do uczenia się materiału werbalnego i figuralnego.

W przypadku szybkości pracy percepcyjnej zanotowano wynik mieszczący się na poziomie przeciętnym przy dobrej zdolności do różnicowania materiału percepcyjnego

Konkluzje: Na podstawie uzyskanych rezultatów można przyjąć założenie, że w przypadku 32-języcznego mężczyzny istnieje związek pomiędzy zdolnościami pamięciowymi i uwagą a uczeniem się wielu języków obcych.

Sławomir Jabłoński, Paweł Wysocki
Samodzielne uczenie się u młodych dorosłych

Współczesne warunki życia, a właściwie ich szybka zmienność, wymagają od człowieka nieustannego adaptowania się do nowych okoliczności. Nie bez powodu za jedną z kluczowych kompetencji dorosłych ludzi XXI wieku uznano umiejętność uczenia się. Oczywiście nie chodzi o efektywne uczestniczenie w zajęciach edukacyjnych prowadzonych przez nauczyciela, lecz o samodzielne uczenie się. Z rozwojowego punktu widzenia interesujące jest jak przebiega proces formowania omawianej umiejętności w ciągu życia. Podczas referatu zaprezentowane zostaną główne zmiany jakim podlega proces uczenia się w okresie od dzieciństwa do dorosłości, ze szczególnym uwzględnieniem stopniowego poszerzania zakresu autonomii jednostki w jego obrębie. Ciekawe jest również jaką rolę w kształtowaniu samodzielności w uczeniu się odgrywają doświadczenia edukacyjne i predyspozycje indywidualne. Aby odpowiedzieć na to pytanie przeprowadzono badanie 120 młodych dorosłych za pomocą kwestionariusza Anny Studenskiej (2016) do pomiaru autonomii w uczeniu się oraz Skali Pomiaru Prężności SPP-25 do pomiaru odporności psychicznej na trudne sytuacje. W ramach referatu omówione zostaną wyniki uzyskane w badaniu oraz wnioski jakie płyną z nich dla rozumienia rozwoju umiejętności samodzielnego uczenia się.

Kamila Olga Stępień-Rejszel
Aktywność fizyczna i shirkin yoku jako (nie)widzialna przestrzeń całonocnego uczenia się – w kontekście dobrostanu i radzenia sobie ze stresem

Nordic Walking to aktywność fizyczna ciesząca się coraz większym zainteresowaniem wśród dorosłych. Kąpiele leśne, zwane także jako shirkin yoku to specyficzny rodzaj oddziaływania terapeutycznego z wykorzystaniem zasobów naturalnych leśnego środowiska.

Liczne badania przedstawiają pozytywny wpływ terapii lasem na samopoczucie człowieka oraz jego kondycję zdrowotną (Li i in. 2010, Karjalainen i in. 2010, Horiuchi i in. 2014). Niewielki odsetek podejmowanych badań z tej tematyki w obrębie Europy zachęca do weryfikacji tak optymistycznych wątków badawczych. Podczas prezentacji zostaną przedstawione wyniki podłużnych badań własnych, prowadzonych od 2022 (1 etap) dotyczących oceny psychologicznych skutków Nordic walking wraz z połączeniem ideą shirkin - yoku oraz identyfikację czynników związanych z tymi skutkami w perspektywie całonocnego uczenia się

Sesja 8 – Wychowanie i emocje w rodzinie

Marta Bryzek, Monika Mynarska
Wychowanie kluczem do sukcesu dziecka: co natomiast stoi za preferencjami wychowawczymi dorosłych?

Wychowanie dzieci jest kluczowe dla ich rozwoju, adaptacji społecznej i powodzenia w dorosłym życiu. Stąd rodzice skupiają się na wszechstronnym – finansowym i emocjonalnym – inwestowaniu w potomstwo. Badacze zauważają, że inwestowanie to może przyjmować różnorodne i intensywne formy. W szczególności model tzw. „intensywnego rodzicielstwa” (IP) zakłada, że rodzice powinni skupiać całe swoje życie wokół dziecka, dbać o jego aktywność i zapewniać mu bogatą stymulację, a także kierować się w procesie wychowywania wiedzą ekspertów. Nie jest jednak jasne, jakie motywacje stoją za tak obciążającym modelem wychowawczym. Czy to, jak ludzie wyobrażają sobie rodzicielstwo, jaką wartość mu przypisują i jakich wyzwań z niego wynikających się spodziewają, ma związek z preferowanym stylem wychowania? Badanie przeprowadzone na próbie 334 bezdzietnych kobiet i mężczyzn wykazało, że osoby, dla których rodzicielstwo jest ważnym elementem tworzenia rodziny i które cenią więź emocjonalną z dzieckiem, uważają, że życie rodziców powinno skupiać się całkowicie wokół dzieci. Inny wymiar IP, dostarczanie dzieciom stymulacji, istotny jest natomiast dla tych, którzy spodziewają się czerpać satysfakcję z procesu wychowywania i obserwowania rozwoju swojego potomstwa. Przywiązywanie uwagi do roli ekspertów jest z kolei związane z obawami przed potencjalnie negatywnymi zmianami w życiu rodziców. Wyniki wskazują na złożoność motywacji, leżących u podłoża intensywnego rodzicielstwa.

Magdalena Grabowska, Jakub Hartung-Wójciak

Style domowego wychowania seksualnego a strategie ujawniania orientacji nieheteroseksualnej i transpłciowości w grupie młodych dorosłych

Celem badań było odkrycie ewentualnych powiązań między doświadczonymi przez młodych dorosłych w rodzinie stylami wychowania seksualnego a zastosowanymi przez nich strategiami ujawniania orientacji nieheteroseksualnej i transpłciowości. Przyjęto m.in. założenie, iż doświadczenie stylu wychowania seksualnego opartego na otwartości interakcji może wiązać się z zastosowaniem bezpośredniej strategii ujawniania elementów tożsamości seksualnej objętych badaniem. W badaniu uczestniczyło 120 osób nieheteroseksualnych oraz 60 osób transpłciowych, które to osoby ujawniły elementy swej tożsamości seksualnej w dorastaniu lub w okresie wkraczania w dorosłość. Badanych rekrutowano metodą kuli śnieżnej oraz online. Zadaniem badanych było wypełnienie dwóch kwestionariuszy samoopisowych: (1) w grupie osób nieheteroseksualnych: Kwestionariusza Stylów Wychowania Seksualnego (Grabowska, 2011) i Skali Ujawniania Orientacji (Grabowska, 2019), (2) w grupie osób transpłciowych: Kwestionariusza Stylów Wychowania Seksualnego i Skali Ujawniania Transpłciowości (Grabowska, 2019). Wyniki badań w znacznym stopniu potwierdziły przyjęte założenie o istnieniu powiązań między stylami domowego wychowania seksualnego a zastosowanymi przez badanych strategiami ujawniania orientacji nieheteroseksualnej lub transpłciowości. Niniejszy projekt wpisuje się w nurt badań ukierunkowanych na wyodrębnianie predyktorów rodzicielskich reakcji na ujawnienie przez dziecko nieheteroseksualnej orientacji i transpłciowości.

Anna Szymanik-Kostrzewska, Paulina Michalska

Identyfikacja ze stereotypem odpowiedzialnego rodzica a poczucie odpowiedzialności za dziecko matek i ojców oraz odpowiedzialność przypisywana drugiemu rodzicowi

Przyjęcie na siebie roli rodzica ma znamiona kryzysu rozwojowego, który wiąże się z przewartościowaniem priorytetów życiowych (Brzezińska, 2010). Podjęcie tego zadania wiąże się z subiektywnym przyjęciem na siebie odpowiedzialności za dziecko, które stereotypowo w większym stopniu jest przypisywana matkom niż ojcom, a kobiety przypisują ją sobie w większym stopniu niż ojcom swoich dzieci (Szymanik-Kostrzewska, 2023). Prezentowane badania miały na celu określenie stopnia identyfikacji rodziców z opracowanym na podstawie opinii 60-ciu polskich matek i ojców stereotypem odpowiedzialnego rodzica, a także jego relacji do odpowiedzialności za dziecko przypisywanej przez matki i ojców sobie oraz drugiemu rodzicowi. W dobrowolnych, anonimowych badaniach wzięło udział 294 rodziców, 171 matek i 123 ojców w wieku od 21 do 50 lat ($M = 37$; $SD = 6$). Zastosowano Kwestionariusz Identyfikacji ze Stereotypem Odpowiedzialnego Rodzica (P. Michalska, A. Szymanik-Kostrzewska i in.) oraz Kwestionariusz Spostrzeganej Odpowiedzialności za Dziecko (A. Szymanik-Kostrzewska). Stopień identyfikacji ze stereotypem odpowiedzialnego rodzica był wysoki, wyższy i mniej zróżnicowany u matek niż u ojców. Odpowiedzialność za dziecko przypisywana sobie była wyższa u matek niż u ojców, przypisywana drugiemu rodzicowi – odwrotnie. Wpisywanie się w stereotyp korelowało umiarkowanie z poczuciem odpowiedzialności i nisko z różnicą pomiędzy stopniem odpowiedzialności przypisywanym sobie i drugiemu rodzicowi.

Agnieszka Lasota

Czy empatyczne dzieci mają empatycznych rodziców? Związek pomiędzy empatią i postawami rodzicielskimi a empatią i prospołecznością dzieci

Zachodzące zmiany społeczne mają ogromny wpływ na współczesne rodzicielstwo. Z jednej strony, dynamika zmian w strukturze czy składzie rodzin, zatracanie się w świecie nowoczesnych technologii, coraz mniej czasu z dziećmi, wyższe priorytety potrzeb materialnych nad emocjonalnymi, sprawiają, że rodzicielstwo staje się coraz mniej skuteczne. Z drugiej strony, rosnąca liczba materiałów edukacyjnych oraz zwiększone zainteresowanie psychologią rozwojową przyczyniają się do bardziej świadomego podejścia do wychowania dzieci. Wyniki badań potwierdzają, że pozytywne postawy rodziców i ich wysoki poziom empatii sprzyjają rozwojowi empatii i zachowań prospołecznych u dzieci. Aby odpowiedzieć na pytanie: jakie zachodzą relacje między empatycznym usposobieniem polskich rodziców i ich zachowaniami rodzicielskimi a poziomem empatii i prospołeczności ich dzieci, przeprowadzono badanie przekrojowe obejmujące 710 rodziców dzieci w wieku od 8 miesięcy do 12 lat. Analiza modelowania równań strukturalnych (SEM) wykazała istnienie interesujących zależności pomiędzy badanymi zmiennymi. Uzyskane wyniki mogą być przydatne podczas opracowywania praktycznych programów profilaktycznych skierowanych do rodziców i dzieci.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Justyna Mróz

Regulacja emocji a przebaczenie u osób z negatywnymi doświadczeniami w dzieciństwie – podejście skoncentrowane na osobach

Doświadczenie negatywnych doświadczeń w dzieciństwie (ACEs - adverse childhood experiences) niesie za sobą szereg negatywnych konsekwencji w życiu dorosłym. Celem prezentowanych badań było określenie związku pomiędzy regulacją emocji a przebaczeniem decyzyjnym i emocjonalnym bliskim członkom rodziny, którzy w okresie dzieciństwa byli sprawcami krzywdy.

W badaniu wzięło udział 479 osób, do ostatecznych analiz zostało zakwalifikowane 309 osób, które wskazały na zranienie w dzieciństwie przez bliskich członków rodziny. W badaniu wykorzystano podejście skoncentrowane na osobach, które pozwoliło na wyodrębnienie różnych profili doświadczanej traumy w okresie wczesnodziecięcym.

Regulacja emocji została zbadana przy użyciu Inwentarza Kompetencji w Regulacji Emocji Perth (Preece i in., 2018; Preece i in., 2021; Larionow, Mudło-Głagolska, 2022). Do zbadania przebaczenia wykorzystano Skalę Przebaczenia Decyzyjnego i Skalę Przebaczenia Emocjonalnego (Worthington, 2019; Mróz, Kaleta, Sołtys, 2021). Negatywne doświadczenia w dzieciństwie zostały zbadane przy użyciu Kwestionariusza Wczesnodziecięcej Traumatyzacji (CTQ).

W pierwszej kolejności zbadano relacje między profilami a regulacją emocji oraz przebaczeniem decyzyjnym i emocjonalnym. Następnie, przeprowadzono analizy, których celem było określenie moderacyjnej roli profili latentnych traumy w dzieciństwie pomiędzy regulacją emocji a przebaczeniem. Wykonano szereg analiz uwzględniających różne aspekty trudności w regulacji emocji oraz dwa rodzaje przebaczenia - decyzyjne i emocjonalne. Uzyskane wyniki wskazały na różnice pomiędzy profilami a badanymi zmiennymi.

Panel dyskusyjny – Normatywność rozwoju psychiki w dorosłości

---

Lucyna Bakiera

Normatywność rozwoju psychicznego dorosłych w kontekście ponowoczesności

Współczesny kontekst rozwoju psychicznego człowieka w kulturze zachodnioeuropejskiej cechują procesy globalizacji, dyferencjacji społecznej, deinstytucjonalizacji, pluralizmu kulturowego, indywidualizmu. Konsekwencją eskalacji postaw afirmujących niezależność i wolność jednostki jest uwolnienie jej z presji społecznych imperatywów. Ponowoczesność oferuje szeroką gamę aprobowanych społecznie stylów życia. Uwzględnienie powyższych procesów nasuwa szereg pytań o normy rozwoju psychicznego w dorosłości.

Jeżeli odrzucanie decyzji rodzinnych, nieformalizowanie związków intymnych, rezygnacja z ról małżeńsko-rodzinnych, singlizacja, dobrowolna bezdzietność stają się zjawiskiem powszechnym i nową normą obyczajową, to wskazanie normy fazowej dla wczesnej, środkowej i późnej dorosłości staje się zadaniem trudnym lub niemożliwym. Pojawia się pytanie o aktualność koncepcji zegarów biologicznego i społecznego w wyznaczaniu normatywnych doświadczeń rozwojowych oraz koncepcji zadań rozwojowych, które opisują rozwój w kategoriach aktywności normatywnej.

Omówienie zależności pomiędzy społeczno-kulturowym kontekstem rozwoju a normatywnością rozwoju psychicznego w dorosłości stanowi główny cel wykładu. Towarzyszyć mu będą pytania o skutki wieloopcyności wyboru drogi życiowej dla kształtującej się (również w dorosłości) tożsamości. Czy współczesny, ponowoczesny człowiek jako homo optionis, który ma możliwości decydowania niemal we wszystkich aspektach życia zawsze się rozwija?

Symposium 4 - Ku dorosłości: adolescenti i młodzi dorośli w relacjach z rodziną

Anna Ochał, Ewa Gurba, Mateusz Barłóg

Adolescencja w oczach rodziców i nastolatków. Znaczenie przekonań o okresie dorastania dla wzajemnych relacji

Okres dojrzewania młodych osób to czas intensywnych zmian biologicznych i psychicznych. Stanowią one jeden z istotnych czynników wyznaczających zmianę w relacjach rodziców z dorastającymi dziećmi (Gurba, 2013; Steinberg, 2020). Jak wskazują badania, także przekonania rodziców na temat okresu adolescencji mogą mieć znaczenie dla kształtowania wzajemnych relacji z dorastającymi dziećmi (Arnett, 1999). Podobnie nastolatki, wchodząc w okres adolescencji mają określone o nim wyobrażenia. Na podstawie wyników dotychczasowych badań (Darling i inni, 2006, Laird, Marrero, 2011) sformułowano następujące hipotezy: 1. Rodzice w porównaniu do dorastających dzieci ujawniają

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

bardziej negatywne przekonania dotyczące okresu adolescencji, 2. Przekonania rodziców o okresie dorastania są predyktorem jakości ich relacji z nastolatkami, 3. Postawy rodzicielskie pośredniczą w związku między jakością wzajemnych relacji: rodzic-nastolatek a przekonaniem rodziców o okresie adolescencji. W celu sprawdzenia powyższych hipotez przeprowadzono badanie adolescentów i ich rodziców, w którym uwzględniono następujące zmienne: przekonania rodziców i nastolatków o adolescencji, postawy rodzicielskie, jakość wzajemnych relacji. W badaniu wykorzystano następujące metody kwestionariuszowe: Skalę Postaw Rodzicielskich (Plopa, 2008), Relacje Rodzice-dzieci (Gurba, 2013) - wersja dla rodziców i wersja dla nastolatków, Przekonania rodziców o dorastaniu i Przekonania nastolatków o dorastaniu (Gurba, 2016) Aktualnie analizowane są wyniki przeprowadzonych badań. Zostaną one przedstawione podczas sympozjum.

Ludwika Wojciechowska

Uważność rodzicielska matek i ojców a dobrostan psychiczny młodszych i starszych adolescentów

Tematyka wystąpienia dotyczy poszukiwania znaczenia konstruktów uważności rodzicielskiej dla dobrostanu psychicznego we wczesnym i późnym okresie adolescencji. W związku z tym, że praktyka uważności (mindfulness) cieszy się coraz większym uznaniem, badacze podjęli próbę ukazania jej pozytywnej wartości w odniesieniu do rodzicielstwa. Pewne wyniki badań wykazały, że wraz z wyższym poziomem uważności rodzicielskiej, dzieci w wieku przedszkolnym doświadczają wyższego poziomu dobrostanu psychicznego (Maksimowicz, 2014; Wegner, Wojciechowska, 2016). A zatem wykazano, że bycie uważnym rodzicem może przełożyć się na lepsze psychospołeczne funkcjonowanie małego dziecka. Wydało się interesujące czy podobna zależność ujawnia się w okresie adolescencji, w tym szczególnym czasie rozwojowym, w którym obecne są intensywne zmiany we wszystkich sferach, w tym także w relacjach z rodzicami. Postawiono hipotezę, że uważność rodzicielska może w różny sposób oddziaływać na adolescentów w zależności od tego, czy analizie poddawany jest wczesny czy późny okres adolescencji. Przypuszczano, że w grupie wczesnych adolescentów, zabiegających o swoją niezależność i sprzeciwiających się nadmiarowi kontroli rodzicielskiej, wraz z wyższym poziomem uważności rodzicielskiej będzie występował niższy poziom dobrostanu psychicznego, a w grupie późnych adolescentów obraz ten będzie odwrotny. Postawiono hipotezy o ujemnym związku pomiędzy uważnością rodzicielską rodziców a dobrostanem emocjonalnym, osobowościowym i społecznym we wczesnej adolescencji oraz 2) o istnieniu dodatniego związku pomiędzy uważnością rodzicielską rodziców a dobrostanem emocjonalnym, osobowościowym i społecznym w późnej adolescencji. Na podstawie badań 272 adolescentów hipotezy zostały częściowo potwierdzone.

Magdalena Poraj-Weder, Monika Dominiak-Kochanek Karolina Koszałkowska, Grzegorz Pajestka

Przekonania o normatywności agresji pomiędzy rodzeństwem w badaniach młodzieży

Celem badań była ocena przekonań o normatywności agresji (normative beliefs) (Bailey, Ostrov, 2007) fizycznej i psychologicznej pomiędzy rodzeństwem, z uwzględnieniem zróżnicowania w zależności od płci agresora i ofiary. W badaniu uwzględniono również czynniki socjodemograficzne i psychologiczne, które mogą warunkować sądy wartościujące o agresji, podejmowanej w środowisku rodzinnym.

Badanie zrealizowano w dwóch etapach. Etap 1 służył opracowaniu narzędzia, pozwalającego na pomiar przekonań o normatywności zachowań agresywnych, opartego o winiety. Wymiernym efektem tego etapu było stworzenie 33 winiet, prezentujących sytuacje konfliktowe między rodzeństwem do dalszej oceny sędziów kompetentnych. Ocenę tę ukierunkowano na określenie stopnia zgodności sędziów odnośnie do formy agresji, uwzględnionej w winiecie (agresji fizycznej vs. agresji psychologicznej), neutralności płciowej sytuacji oraz typowości przedstawionej sytuacji w kontekście relacji między rodzeństwem. Z kolei celem badania 2 było określenie stopnia, w jakim agresja fizyczna oraz psychologiczna, przejawiana między rodzeństwem, postrzegana jest jako zjawisko normatywne. W badaniu 2 poszukiwano także odpowiedzi na pytanie, czy ocena przekonań normatywnych na temat agresji jest funkcją płci agresora i płci ofiary w diadzie rodzeństwa, uwzględniając jako moderatory tej zależności: przyjmowanie perspektywy (Richardson, Green, Lago, 1998) oraz skłonność do wrogich atrybucji (Wilkowski, Robinson, 2010). Badanie 1 zostało zrealizowane z udziałem sędziów kompetentnych (N = 9). W badaniu 2 wzięła udział młodzież, w wieku 13-17 lat (N = 300). W badaniu, poza winietami, zastosowano kwestionariusz NOBAGS (Huesmann, Guerra, Miller, Zelli, 1992), w adaptacji Frączka (1992), Skalę Wrażliwości Empatycznej Davisa (1983, 1999) w adaptacji Kaźmierczak, Plopy i Retowskiego (2007) oraz Kwestionariusz WSAP-H (Dillon, Allan, Cogle, Fincham, 2016) w tłumaczeniu Zajenkowskiej, Smoleń, Iwon (2023). Dane są aktualnie w opracowaniu.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Joanna Marek-Banach, Magdalena Poraj-Weder, Jarosław Rola

Uwarunkowania proaktywnego radzenia sobie ze stresem oraz satysfakcji z życia rodziców dzieci chorujących somatycznie

Rozpoznanie przewlekłej choroby somatycznej lub jej powikłań u dziecka o takiej specyfice i złożoności jak cukrzyca typu 1 oraz związane z nim niejednokrotnie zagrożenie życia dziecka jest źródłem różnorodnych stresorów oddziałujących na rodziców (Pańkowska, 2017) oraz samo dziecko na różnych etapach rozwoju życia, w tym w okresie adolescencji i młodej dorosłości (Brzezińska, 2019; Cyranka, 2012; Pilecka, 2012; Zabłocka-Żytka, Sokołowska, 2016). Analiza dotychczas prowadzonych badań oraz obserwacje z praktyki klinicznej wskazują, że doświadczanie trwających w czasie stresorów może negatywnie oddziaływać na zdrowie psychiczne rodziców dzieci chorych somatycznie (Cabizuca i in., 2020; Cohn i in., 2020; Pinquart, 2019). Od tego, jak poradzą sobie z chorobą somatyczną dziecka, będzie zależało, jaką rolę odegrają te doświadczenia w życiu i rozwoju dziecka, a także całego systemu rodzinnego. Celem badań jest ustalenie, które z czynników, tj. uwarunkowania biologiczne (Pickering, Gray, 2001; Gray, McNaughton, 2000), psychiczne (Włodarczyk, Wrześniewski, 2010), społeczne (Schwarzer, Schutz, 2003; Łuszczynska i in., 2006) lub ich wzajemne oddziaływania odgrywają istotną rolę w odczuwaniu satysfakcji z życia (Diener i in., 1985; Jankowski, 2015) oraz proaktywnym radzeniu sobie ze stresem (Greenglass i in., 1999; Pasikowski i in., 2002) u rodziców mimo doświadczenia przewlekłej somatycznej choroby dziecka. Badanie jest realizowane w podejściu mieszanym (mixed method approach) (Creswell, 2013) w grupie 250 rodziców dzieci w wieku 6–12 lat chorujących na cukrzycę typu 1. Pogłębienie wiedzy dotyczącej uwarunkowań i przejawów proaktywnego radzenia sobie rodziców w sytuacji przewlekłej somatycznej choroby dziecka stanowi punkt wyjścia do wypracowania adekwatnych, opartych na dowodach naukowych oddziaływań psychologicznych oraz materiałów psychoedukacyjnych skierowanych do tej populacji rodziców z uwzględnieniem ich znaczenia dla funkcjonowania ich dzieci na kolejnych etapach rozwojowych.

Agnieszka Bieńkowska

Wsparcie ze strony rodziny a samoocena i dobrostan psychiczny młodych dorosłych

Rodzina jest ważnym kontekstem rozwoju człowieka i jej rola nie ogranicza do okresu dzieciństwa i adolescencji. W okresie dorosłości interakcje wewnątrzrodzinne w dalszym ciągu mogą być źródłem ważnych informacji stanowiących podstawę do samookreślenia i samooceny (Bakiera, 2009). Celem wystąpienia będzie przedstawienie wyników dwóch badań poświęconych znaczeniu dla młodych dorosłych wsparcia ze strony rodziny. Z badań Stanisławskiej (2021), w których wzięło udział 138 osób w okresie wczesnej dorosłości (M=25,19; SD=4,73) wynika, że im wyższe spostrzegane wsparcie ze strony rodziny, tym wyższy poziom subiektywnego dobrostanu psychicznego ($\rho=0,41$; $p<0,001$). Z kolei w badaniach Rudzińskiej (2023) z udziałem 150 osób młodych dorosłych (M=21,31; SD=2,91) uzyskano wyniki, wskazujące na istnienie związku wsparciem ze strony rodziny a samooceną. Im wyższe spostrzegane wsparcie ze strony rodziny, tym wyższy poziom samooceny ($r=0,60$; $p=0,001$).

Izabela Stankowska-Mazur, Anita Machaj

Konflikt rozstaniowy w doświadczeniu matek dorosłych dzieci

Dojrzałe funkcjonowanie człowieka dorosłego wymaga niezależności od rodziny macierzystej. Typowym zjawiskiem prowadzącym do dojrzałości jest proces usamodzielniania się i opuszczenia domu rodzinnego. Sytuacja rozstania jest sytuacją wymagającą nie tylko odpowiednio rozwiniętych zasobów osobowych i pozaosobowych młodego dorosłego, pozwalających na fizyczne i psychologiczne opuszczenie rodzinnego domu. Wymaga ona także przyzwolenia rodziców na odejście dorosłego dziecka, a tym samym akceptacji jego autonomii. U części matek moment usamodzielniania się dziecka wywołuje jednak utrzymujące się i niestępujące silne napięcie emocjonalne, poczucie utraty kontroli, poczucie bezradności, itp., co może prowadzić do objawów somatycznych czy różnych form dezorganizacji zachowania. U podstaw zachowań matek, utrudniających pomyślnie rozwiązanie konfliktu rozstaniowego, może znajdować się postawa nadmiernie chroniąca. Wiąże się ona nierzadko z przekonaniem, że dorosłe dziecko wymaga stałej jej obecności, pomocy i opieki oraz z intruzywną ingerencją w sprawy dziecka. Celem referatu jest prezentacja, na przykładzie doświadczeń psychoterapeutycznych, specyfiki przeżyć i przekonań matek z nierozwiązanym konfliktem rozstaniowym. Podjęta zostanie próba usystematyzowania struktur ich rodzin pochodzenia oraz rodzin prokreacyjnych.

Aneta Pełka

Zależność między altruizmem krewniaczym a dobrostanem osób niedobrowolnie bezdzietnych

Erikson do wyzwań rozwojowych wczesnej dorosłości zalicza podjęcie ról małżonka i rodzica. W społecznej świadomości istotę małżeństwa sprowadza się często do posiadania potomstwa, jako oczywistość traktując to, że w określonym momencie życia zostaje się rodzicem. W przypadku co piątej pary rzeczywistość okazuje się odmienna. Niedobrowolna bezdzietność oznacza brak możliwości realizacji jednego z zadań rozwojowych wczesnej dorosłości, do których Havighurst zalicza wychowywanie dzieci. Stanowi też doświadczenie o charakterze kryzysu psychicznego. Wyznacznikiem adaptacji do sytuacji kryzysu jest dobrostan, jedno z centralnych pojęć psychologii pozytywnej. Koncentruje się ona na pozytywnych aspektach życia, odwołując się zarówno do sił jednostkowych, jak i do funkcjonowania rodziny. Jednostka może bowiem czerpać znaczenie z przynależenia i służenia czemuś większemu niż tylko sobie samej.

W wystąpieniu przedstawione zostaną wyniki badania nad zależnością między altruizmem krewniaczym, rozumianym jako dobrowolne działania na rzecz bliskich, a dobrostanem osób niedobrowolnie bezdzietnych. W badaniu wzięty udział 224 osoby w wieku od 20 do 65 lat ($M=35,7$; $SD=7,11$), z czego połowę stanowili rodzice. Wyniki wykazały istotną zależność między altruizmem krewniaczym a dobrostanem w obu grupach, choć wśród osób nieplanowo bezdzietnych była ona istotna jedynie przy uwzględnieniu akceptacji niepełności oznaczającej uznanie faktu jej istnienia, wynikających z niej konsekwencji i ograniczeń.

Sesja 9 – Prokreacja i wyzwania rodzicielskie

Paweł Ciesielski, Kamil Janowicz

Decyzje prokreacyjne a poczucie dyskryminacji i wsparcia

Rodzicielstwo jest powszechnym doświadczeniem większości dorosłych osób. Niemniej, szacuje się, że w Polsce ok 14% dorosłych w wieku prokreacyjnym nie chce mieć dzieci (Ciesielski i Bakiera, 2024). Osoby takie spotykają się z uprzedzeniami – np. są postrzegane jako gorsze, mniej dojrzałe. Niewiele jednak wiadomo o tym, czy same osoby bezdzietne z wyboru (OBW) przeżywają te uprzedzenia oraz na ile czują się (nie)wspierane przez otoczenie.

W związku z tym, w prezentowanym badaniu przeanalizowane zostały odczucia dyskryminacji i wsparcia społecznego u OBW oraz osób, które chcą mieć dzieci w przyszłości, lub je mają. W badaniu kwestionariuszowym wzięło udział 798 osób (18 – 45lat; 16% OBW). Przeprowadzone analizy (test-t) wykazały, że OBW w większym stopniu odczuwają stres związany z dyskryminacją ($p=0,03$), jednak nie wykazano by częściej doświadczali niesprawiedliwego traktowania ($p=0,31$) lub odrzucenia ze strony innych osób ($p=0,50$). OBW również odczuwają mniej wsparcia ze strony rodziny ($p<,001$), ale już w odniesieniu do odczuwanego wsparcia ze strony przyjaciół ($p=0,35$) i znaczących innych ($p=0,22$) nie zaobserwowano takich różnic. Powyższe badania wykazały, że OBW odczuwają mniej wsparcia (niż rodzice/osoby które chcą mieć dzieci) od osób, które są narzucone (tj. rodzina), ale nie wykazano różnic w poziomie odczuwanego wsparcia od osób, które są wybierane (tj. przyjaciele, znaczący inni). OBW odczuwają też dyskryminację, choć nie objawia się ona w typowy sposób (np. odmowa obsługi w restauracji, groźby).

Ciesielski, P. i Bakiera, L. (2024). Childfreeness in Poland – group description and reasons behind not wanting to have children. Nieopublikowany Manuskrypt.

Anna Kołodziej-Zaleska, Natalia Ziąja, Aleksandra Woźnik, Patrycja Czauderna, Michalina Iliska

Sen mamy w ciąży i po porodzie – trajektorie jego zmian w kontekście zdrowia psychicznego. Wstępne wyniki z badań podłużnych SonoMamma

Badania pokazują, że zaburzenia snu stanowią czynnik ryzyka rozwoju matczynej depresji w ciąży i po porodzie, a za najistotniejszy uważa się bezsenność. Dotychczasowe badania skoncentrowane na depresji poporodowej nie prezentują trajektorii zmian snu przed i po porodzie oraz ich znaczenia dla zdrowia psychicznego mamy. Celem wystąpienia jest zaprezentowanie wyników longitudinalnego projektu badawczego “SonoMamma: Zaburzenia snu w ciąży: wpływ na zdrowie psychiczne matki i noworodka”. Analizie poddano poziom nasilenia depresji, bezsenności i jakości snu kobiet w III trymestrze ciąży oraz miesiąc, trzy miesiące oraz 6 miesięcy po urodzeniu dziecka, a także zmian następujących w obszarze. Narzędzia pomiaru: Edynburska Skala Depresji Poporodowej, Skala Nasilenia Bezsenności i Wskaźnik Jakości Snu. W czasie wystąpienia przedstawione zostaną wyniki 141 kobiet badanych w 4 punktach czasowych. Średnia wieku badanych to 29

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

lat, są to kobiety głównie w związkach małżeńskich, ponad połowa to pierworódki.

Wstępne obliczenia wskazują na zależności pomiędzy depresją a jakością snu (r od $-.43$ do $-.58$) oraz bezsennością (r od $.49$ do $.64$) w różnych etapach badania. Wyniki analizy wariancji wskazują też na znaczącą ($p > 001$) fluktuację poziomów badanych zmiennych w poszczególnych etapach badań. Ta zmienność w obszarze snu i zdrowia psychicznego będzie dyskutowana z odniesieniem do kontekstu indywidualnego oraz relacyjnego badanych kobiet.

Anna Kołodziej-Zaleska, Natalia Morawiec, Klaudia Olszewska, Adrianna Poloczek, Marlena Gancarz, Michalina Iłska
Sen mamy i niemowlęcia miesiąc, trzy i sześć miesięcy po porodzie - wyniki z projektu badań podłużnych "SonnoMamma"

Niewiele badań dotyczy powiązań snu mam i niemowląt ze zdrowiem psychicznym. Celem wystąpienia jest prezentacja wyników projektu, który pozwolił na prześledzenie snu mam od III trymestru ciąży do 6 miesięcy po porodzie oraz snu ich dzieci w kilku punktach czasowych. Omówione zostaną wyniki dotyczące jakości snu w kontekście kondycji psychicznej mam i aspektów związanych z dzieckiem: problemów ze snem, miejscem spania, karmieniem, temperamentem. Grupa badana to 141 kobiet w wieku średnio 29 lat, głównie pierworódki. Narzędzia badawcze: Wskaźnik Jakości Snu, Skala Nasilenia Bezsenności, Edynburska Skala Depresji Poporodowej, Skala Zaburzeń Snu Dzieci i wskaźnik oceny temperamentu dziecka. Wyniki wskazują na niewysokie, ale istotne zależności pomiędzy problemami snu dzieci i: -jakością snu (r od $-.23^{**}$ do $-.28^{**}$), -bezsennością (r od $.21^{**}$ do $.30^{**}$), -depresją poporodową mam (r od $.18^{**}$ do $.23^{**}$). Nie wstąpiły zależności pomiędzy jakością snu i bezsennością mam w ciąży a problemami snu dzieci po narodzeniu. Jedyne zależności związane są z depresją w III trymestrze ciąży. Wstępne wyniki wskazują, iż nasilenie depresji w okresie prenatalnym ma znaczenie dla problemów ze snem 6-miesięcznego dziecka ($\beta = .21$, $p = .03$). Ponadto prowadzone analizy wskazują na silniejsze powiązania jakości snu i samopoczucia mam z temperamentalnymi aspektami snu dzieci niż z warunkami ich snu. Wyniki te mogą stanowić przyczynek do sformułowania zaleceń dla mam niemowląt doświadczających depriwacji snu i/lub depresji.

Małgorzata Wójtowicz-Szefler

Wiedza rodziców lub opiekunów dziecka przedwcześnie urodzonego na temat rozwoju i opieki nad małym dzieckiem

Doświadczenia związane z opieką i wspomaganiem w rozwoju dziecka przedwcześnie urodzonego mogą być dla rodzica lub pierwotnego opiekuna emocjonalnie trudne. Rodzicom najczęściej towarzyszy poczucie zagubienia i bezradności, szczególnie kiedy dziecko trafia na oddział intensywnej terapii medycznej i „walczy” o życie. Personel medyczny stara się edukować i wspierać rodziców wcześniaka, a oddziaływania te są podejmowane w zależności od oceny stanu wiedzy rodziców.

Celem prowadzonych badań było ustalenie, jaki jest poziom wiedzy rodziców dzieci urodzonych przedwcześnie, dotyczący rozwoju w okresie pierwszych trzech lat życia, a także sposobów opieki nad wcześniakiem. W badaniach przyjęto założenie, że warunkiem holistycznej opieki nad wcześniakiem jest opracowanie oraz wprowadzenie programów, które wyedukują matki i ojców, oraz pomogą im poradzić sobie ze specjalnymi potrzebami wcześniaka (Apaydin i inni, 2023).

Narzędziem badawczym była autorska ankieta dotycząca rozwoju dzieci w pierwszych trzech latach życia i najważniejszych aspektach opieki nad wcześniakiem. Ankieta zawierała 48 pytań podzielonych na trzy główne obszary: metryczka, wiedza na temat potrzeb oraz najważniejszych zdobyczy rozwojowych osiągniętych przez dzieci do trzeciego roku życia, wiedza na temat opieki i pielęgnowania wcześniaków. Osobami badanymi byli rodzice wcześniaków przebywających z dzieckiem na oddziale neonatologii Szpitala Uniwersyteckiego w Bydgoszczy (63 kobiety i 52 mężczyźni), głównie z województwa kujawsko-pomorskiego, w przedziale wieku między 22 a 47 lat, z trzema poziomami wykształcenia: podstawowym, średnim i wyższym.

Wyniki: Większość badanych osób wskazywała personel medyczny jako najbardziej powszechne źródło pomocy i wsparcia rodzicom wcześniaków. Ankietowani rodzice nie posiadali wystarczającej wiedzy na temat przebiegu rozwoju małego dziecka, przez co nie czuli się całkowicie przygotowani do rozumienia specyficznych potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci przedwcześnie urodzonych. Analiza zebranego materiału potwierdziła istnienie związku poziomu wiedzy z wykształceniem rodziców. W zakresie opieki nad wcześniakiem po wypisie ze szpitala rodzice również wykazywali znaczne niedobory wiedzy, gdyż posiadali jedynie ogólną wiedzę na temat procedur obowiązujących w oddziałach neonatologicznych.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁODZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Marta Lasota, Konrad Piotrowski

Oddziaływanie dynamiki procesów tożsamości relacyjnej na kształtowanie się tożsamości rodzicielskiej młodych rodziców

Większość rodziców będących w okresie perinatalnym znajduje się w stałej relacji romantycznej, która to może mieć związek z adaptacją do rodzicielstwa. W prezentowanym badaniu analizowano z perspektywy diadycznej, jak procesy tożsamości relacyjnej w okresie ciąży związane są z formowaniem tożsamości rodzicielskiej na wczesnym etapie rodzicielstwa.

Prezentowane wyniki pochodzą z dwóch pierwszych pomiarów badania podłużnego, będącego w trakcie realizacji, z których jeden (T1) został zrealizowany w okresie ciąży, a drugi (T2) dwa miesiące po porodzie. W badaniu udział wzięły 234 heteroseksualne pary. Wiek osób badanych wynosił od 21 do 40 lat (Mwiek=29,88, SDwiek=3,55). Modelowanie równań strukturalnych przy użyciu współzależności aktor-partner (Actor-Partner Interdependence Model, APIM) wykazało, że predyktorami zaangażowania w rodzicielstwo ojców po narodzinach dziecka było natężenie procesów tożsamości relacyjnej zarówno ich (poszukiwanie głębokie, rewizja zaangażowania) jak i ich partnerek (rewizja zaangażowania) w okresie ciąży. Predyktorem poszukiwania głębokiego matek w rodzicielstwie w T2 okazało się ich poszukiwanie w domenie relacyjnej w T1, natomiast u ojców, zaangażowanie oraz wątpliwości relacyjne doświadczane przez nich w okresie ciąży. Zaangażowanie w domenę relacyjnej ojców, okazało się predyktorem doświadczanych wątpliwości w rodzicielstwie u matek w T2.

Prezentowane wyniki wnoszą istotny wkład w rozumienie dynamiki kształtowania się tożsamości rodzicielskiej.

Aleksandra Bagrowska, Aleksandra Parobkiewicz-Jasielska

Lęk poporodowy u matek - determinanty i konsekwencje w rozwoju

Celem prezentacji jest przybliżenie tematyki lęku poporodowego jako czynnika patogenetycznego w rozwoju. Zostanie przedstawiona analiza wyników badań własnych, które są częścią większego projektu badawczego. Badania dotyczą determinantów lęku poporodowego w ujęciu teorii schematów J. Younga.

Sesja plakatowa

Michalina Iłska, Anna Kołodziej-Zaleska

Profil psychologiczne matek niemowląt – analiza klasterowa z uwzględnieniem macierzyńskiej pewności siebie i wskaźników zdrowia psychicznego

Macierzyńska pewność siebie definiowana jest jako subiektywna ocena przez matkę własnych możliwości zaopiekowania się dzieckiem i zrozumienia jego potrzeb. Może być wyznacznikiem jakości macierzyństwa i – jak wskazują badania – jest ważna dla pozytywnego przystosowania się do rodzicielstwa i budowania relacji matka-dziecko.

Głównym celem prezentowanego badania będzie próba stworzenia typologii matek na podstawie macierzyńskiej pewności siebie oraz objawów depresyjnych i lękowych, a także weryfikacja różnic pomiędzy wyróżnionymi typami w obszarze: doświadczanego stresu, zachowań prozdrowotnych oraz aspektów okołoporodowych, rodzicielskich i otrzymywanego wsparcia.

W analizach wykorzystano ankietę oraz kwestionariusze MCQ (macierzyńska pewność siebie), PHQ-2 (objawy depresyjne) i GAD-7 (objawy lękowe).

Przebadano 179 kobiet, które urodziły dziecko w okresie od marca 2020 do czerwca 2021 roku. Były to matki dzieci w wieku do 3 miesiąca życia. Badania prowadzono elektronicznie, na platformie LimeSurvey. Przeprowadzono dwustopniową analizę klasterową, która wskazuje optymalną ilość skupień przy wprowadzonych założeniach.

Analizy pozwoliły na wyróżnienie dwóch typów matek. Pierwszy typ to matki opisane jako „niepewne i niestabilne” z wysokimi wskaźnikami depresji i lęku oraz niską macierzyńską pewnością siebie (n= 39,7%), a drugi typ to matki opisane jako „pewne i stabilne” z niskimi wskaźnikami depresji i lęku i wysoką pewnością siebie (n = 60,3%). W grupie matek niepewnych i niestabilnych więcej było tych, które doświadczały wyższego stresu, deklarowały mniej zachowań prozdrowotnych, gorzej oceniały własne zdrowie i otrzymywały mniej wsparcia od rodziny. Wśród nich więcej kobiet doświadczyło indukcji porodu.

Badania wskazały na różne profile matek we wczesnym etapie macierzyństwa wyróżnione z uwagi na pewność macierzyńską i wskaźniki zdrowia psychicznego. Pokazały również ich korelaty kontekstowe zarówno o charakterze rodzinnym, jak i okołoporodowym.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Ludmiła Zając-Lamparska, Emilia Zabielska-Mendyk, Dariusz Zapała, Paweł Augustynowicz

Poszukiwanie elektrofizjologicznych wskaźników kompensacyjnej aktywności mózgu osób starszych w mocy pasm theta i alfa podczas zaangażowania pamięci operacyjnej

Sprawność poznawcza jest jednym z najważniejszych wyznaczników pomyślnego starzenia się. Uznaje się, że starzenie się może być związane z pozytywnymi procesami, które pozwalają na kompensację osłabienia poznawczego związanego z wiekiem. Do takich procesów należy tzw. kompensacyjna aktywność mózgu osób starszych. Próba obejmowała 50 starszych i 60 młodych dorosłych, którzy wykonywali zadania 1-back, 2-back i 3-back podczas rejestrowania sygnału EEG. Analizie poddano: (1) poziom wykonania zadania n-back, (2) moc fal theta i alfa dla elektrod zlokalizowanych w obszarach czołowo-środkowych i środkowo-ciemieniowych. Sprawność pamięci operacyjnej u osób starszych była ogólnie gorsza niż u młodych dorosłych. Znacząco niższą moc theta u starszych uczestników zaobserwowano na wszystkich poziomach trudności, nawet na najniższym, gdzie spodziewano się aktywności kompensacyjnej. Znaczący spadek mocy theta obserwowany w obu grupach wiekowych wraz ze wzrostem trudności zadania może odzwierciedlać zmniejszającą się zdolność do efektywnego funkcjonowania poznawczego pod rosnącymi wymaganiami, a nie adaptację do tego wzrostu. Co więcej, u młodych dorosłych moc alfa zmniejszała się w pewnym stopniu wraz ze wzrostem wymagań poznawczych, odzwierciedlając adaptację do nich, podczas gdy u starszych dorosłych nie zaobserwowano analogicznego wzorca. Podsumowując, na podstawie wyników obecnego badania nie można wnioskować o obecności aktywności kompensacyjnej mózgu osób starszych.

Alicja Kalus, Katarzyna Zalewska

Diadyczne radzenie sobie ze stresem rodziców adopcyjnych a dobrostan i style przywiązaniowe

Cel badań: Poszukiwanie związku między diadycznym radzeniem sobie rodziców adopcyjnych a ich dobrostanem i stylami przywiązaniowymi.

Grupa badana: 30 par rodziców adopcyjnych i 30 par rodziców biologicznych (120 osób). Wiek badanych kobiet w rodzinach adopcyjnych: od 26 do 56 (M = 43,33, SD = 7,02), a mężczyzn: od 27 do 66 (M = 45,93, SD = 8,19).

Narzędzia badawcze: Dyadic Coping Inventory Bodenmanna (2008) w polskiej adaptacji Wendołowskiej i Czyżowskiej (Inwentarz Diadycznego Radzenia Sobie ze Stresem; 2020), Psychological Well-Being Scales Ryff (1989) w polskiej adaptacji Karaś i Ciecucha (Kwestionariusz Dobrostanu; 2017), Kwestionariusz Stylów Przywiązaniowych (KSP) Plopy (2008).

Wyniki badań:

1. Pozytywne diadyczne radzenie sobie ze stresem rodziców adopcyjnych oraz wysoka jakość komunikacji wykazały dodatnią korelację z ich dobrostanem oraz bezpiecznym stylem przywiązaniowym, a ujemną ze stylem lękowo – ambiwalentnym i unikowym.
2. Negatywne diadyczne radzenie sobie ze stresem rodziców adopcyjnych wykazało ujemną korelację z ich dobrostanem i bezpiecznym stylem przywiązaniowym, a dodatnią ze stylem lękowo – ambiwalentnym i unikowym.
3. Wykazane zostały istotne statystycznie różnice w zakresie diadycznego radzenia sobie ze stresem wśród rodziców adopcyjnych względem płci.
4. Rodzice adopcyjni są lepiej przystosowani w zakresie poszczególnych wymiarów diadycznego radzenia sobie ze stresem, ogólnego poziomu dobrostanu i jego poszczególnych wymiarów oraz stylów przywiązaniowych w porównaniu do rodziców biologicznych.

Agata Tokarek, Magdalena Król, Kinga Ferenc, Małgorzata Gamian -Wilk, Grażyna Jopek- Kurek, Paulina Moffitt

Psychologiczne mechanizmy adaptacyjne u rodziców dzieci w spektrum autyzmu

Diagnoza zaburzeń ze spektrum autyzmu u dziecka dla rodziców jest trudnym wydarzeniem życiowym, wymagającym psychologicznej adaptacji do sytuacji. Celem badania było zweryfikowanie jakimi psychologicznymi mechanizmami adaptacyjnymi posługują się matki dzieci z diagnozami spektrum autyzmu, a także jaki jest związek konkretnych mechanizmów z ich funkcjonowaniem psychicznym. Wyodrębniliśmy postawy oparte na braku akceptacji diagnozy dziecka (zaprzeczanie diagnozie, wiara w zmianę diagnozy, wiara w utratę diagnozy pod wpływem terapii), a także na akceptacji diagnozy i sytuacji (poszukiwanie pozytywów, poszukiwanie sensu, akceptacja życia nieidealnego).

Próbkę badawczą stanowiło 441 matek dzieci w spektrum autyzmu, których diagnozę potwierdzono za pomocą ASRS. Pomiar funkcjonowania psychicznego matek obejmował dobrostan (MHC) oraz poziom depresji, lęku i stresu, mierzonych skróconą wersją kwestionariusza DASS. Poziom obciążenia opiekuna został zmierzony za pomocą Inwentarza Obciążenia Opiekuna.

Spośród mierzonych zmiennych, szczególnie obciążenie opiekuna jak i akceptacja życia nieidealnego okazały się istotnymi predyktorami funkcjonowania psychicznego u matek dzieci w spektrum autyzmu. Wskazuje to, że mechanizmy adaptacyjne mają znaczenie dla funkcjonowania psychicznego rodzica. Akceptacja, że życie bywa trudne i nie jest idealne dla nikogo, ale pomimo tego może być szczęśliwe, okazała się szczególnie silnie związana z lepszym funkcjonowaniem psychicznym.

Maria Wójcik, Małgorzata Gambin

Podatny grunt. Rola osobowości dziecka w procesie parentyfikacji

Liczne badania opisują warunki pojawienia się parentyfikacji w rodzinie, takie jak cechy rodzica czy sytuacja społeczno-ekonomiczna rodziny. Nie ma jednak badań traktujących o udziale cech samego dziecka w tym procesie. Niniejsze badanie jest próbą wypełnienia tej luki.

Ryzyko doświadczenia parentyfikacji (zmienną niezależną) zmierzono autorskim kwestionariuszem Skumulowanego Czynnika Ryzyka Wystąpienia Parentyfikacji. Hipotezy badawcze zakładały, iż poziom empatii i cechy osobowości dziecka będą moderatorami związku pomiędzy zmienną niezależną i zmienną zależną - doświadczeniem i poziomem parentyfikacji w rodzinie pochodzenia, mierzonym kwestionariuszem Filial Responsibility Scale for Adult (FRS-A). Przeprowadzono 21 analiz moderacji. Do pomiaru potencjalnych moderatorów posłużyły: krótki kwestionariusz cech osobowości Wielkiej Piątki IPIP-BFM-20 i skala empatii Basic Empathy Scale BES. Przebadano 284 mężczyzn, 280 kobiet i 12 osób niebinarnych w wieku 18-30 lat. Analizy statystyczne wykazały przede wszystkim, że neurotyzm dziecka jest istotnym moderatorem zarówno dla parentyfikacji instrumentalnej (przejmowania fizycznych obowiązków dorosłego) jak i dla emocjonalnej (przejmowanie obowiązków emocjonalnych). Doświadczenie parentyfikacji emocjonalnej moderuje także ugodowość. Nie wykazano żadnych moderacji z udziałem empatii ani afektywnej, ani poznawczej.

Na podstawie wyników badania sformułowano kilka istotnych wniosków, dotyczących znaczenia cech dziecka w procesie pojawiania się parentyfikacji w systemie rodzinnym.

Magdalena Szwed, Paulina Deleszkiewicz

Pojmowanie śmierci przez dzieci w chorobach onkologicznych w ujęciu rozwojowym

Celem niniejszej pracy jest zarysowanie kształtowania się etapów pojmowania śmierci przez dzieci w chorobach hematologicznych i onkologicznych. Integrując podejście medyczne oraz psychologiczne zostaną przeanalizowane sposoby postrzegania choroby zagrażającej życiu w zależności od etapu rozwojowego dziecka. W rezultacie analizy literatury zostaną przedstawione strategie i formy pomocy w terminalnej fazie choroby. Przewlekła choroba dziecka wiąże się ze znaczącymi zmianami w życiu i funkcjonowaniu całej rodziny. Wśród najczęściej występujących nowotworów u dzieci wymienia się: białaczki, guzy mózgu, chłoniaki. Choroba nowotworowa bez względu na wiek pacjenta jest jednym z najtrudniejszych doświadczeń w życiu, stanowi źródło lęku i stresu. Pytania dotyczące początku życia i śmierci są jednym z elementów dziecięcego rozwoju, jednak w stanie zagrożenia życia postrzeganie śmierci przez dzieci może się znacznie różnić. Przewlekła choroba u dziecka wpływa na wszystkie obszary życia rodziny, poza tym powoduje zmiany w obszarach takich jak: rozwój psychoruchowy dziecka, edukacja dziecka, stymulacja społeczna dziecka w kontaktach interpersonalnych. Dziecko z chorobą zagrażającą życiu doświadcza cierpienia w różnych sferach: fizycznej, psychicznej, społecznej i emocjonalnej. Cierpienie w chorobie wiąże się z utratą i żałobą, dlatego istotne jest wsparcie udzielane pacjentom. Zmagania z chorobą są szczególnie ważnym społecznie problemem, podejmowanie takich tematów pozwala na lepsze zrozumienie problemów osób chorych oraz umożliwia dobór odpowiednich oddziaływań pomocowych. Wszelkie formy pomocy zarówno medyczne, jak i psychologiczne powinny być dostosowane do wieku i poziomu rozumienia przez dziecko doświadczanej sytuacji choroby. Podejmowane oddziaływania pomocowe powinny dotyczyć całej rodziny ze szczególnym wsparciem dla pacjenta w wieku rozwojowym.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Julia Wrzosińska, Alicja Niedźwiecka, Maria Łopińska, Michalina Kurowska, Wojciech Dragan
Polska adaptacja kwestionariusza MRQ (Maternal Responsiveness Questionnaire) - Skala Responsywności Macierzyńskiej

Zdolność matki do reagowania na sygnały wysyłane przez niemowlę w pierwszym roku życia jest kluczowa w tworzeniu bezpiecznego przywiązania, dając dziecku możliwość nauki samoregulacji i zapobiegając powstawaniu negatywnych wzorców reakcji behawioralnych (Leerkes, Weaver & O'Brien, 2012).

W 2016 roku Esther Leerkes i Jin Qu stworzyły Maternal Responsiveness Questionnaire – narzędzie pozwalające na pomiar responsywności matki w kontakcie z niemowłkiem. Kwestionariusz składa się z opisów typowych sytuacji w relacji z dzieckiem i propozycji reakcji na nie, a zadaniem matki jest określenie na skali, jak często reaguje w dany sposób. Celem naszego badania była próba określenia podstawowych własności psychometrycznych polskiej wersji MRQ, która powstała w odpowiedzi na brak adekwatnego narzędzia umożliwiającego badania responsywności matki na polskojęzycznych próbach.

Badanie polską wersją kwestionariusza MRQ zostało przeprowadzone na próbie 200 kobiet. Analizy wykazały, że polska wersja MRQ charakteryzuje się bardzo dobrymi właściwościami psychometrycznymi, pozwalającymi na stosowanie narzędzia w polskiej populacji.

Iwona Sikorska, Julia Gabryluk

Nauczyciel zanurzony w mediach społecznościowych. Polsko- amerykańskie badania porównawcze

Oblicze współczesnej edukacji zmienia się wraz z postępem technologicznym- do szkół oraz w życie prywatne uczniów i nauczycieli wkraczają elektroniczne komunikatory i media. Celem niniejszego badania było poznanie opinii nauczycieli z dwóch krajów: Polski i Stanów Zjednoczonych, na temat ich własnego funkcjonowania w mediach społecznościowych oraz aktywności w tym obszarze ich dzieci i uczniów.

Badanie zostało zaprojektowane w paradygmacie jakościowym, a metodą badawczą z wyboru był wywiad ustrukturowany. Uczestnikami byli nauczyciele, po 7 osób z każdego kraju: z Małopolski oraz Śląska (w tym 6 kobiet, M wieku= 54 lata) oraz amerykańscy z Pensylwanii (w tym 5 kobiet, M wieku= 51 lat) o stażu pracy średnio 20 lat. Badanie zostało przeprowadzone na przełomie 2022 i 2023 roku za pomocą komunikatorów internetowych (Skype, Messenger)

Uzyskane wyniki wskazały na wiele podobnych motywów korzystania z mediów społecznościowych w zakresie zawodowym (profesjonalista), rodzinnym (rodzic) i prywatnym. Różnice pomiędzy nauczycielami z Polski i USA dotyczyły bardziej pozytywnego stosunku do mediów i większej swobody w kontakcie z uczniami (USA) oraz wykorzystywania mediów społecznościowych do poszukiwania dodatkowej pracy, np. korepetycji (PL).

W dyskusji wyników wykorzystana została koncepcja IGen (Internet Generation) J. Twenge opisująca specyfikę funkcjonowania w sieci tego pokolenia w porównaniu aktywności młodszych i starszych nauczycieli.

Anna Szymanik-Kostrzewska

Wzór funkcjonowania matki „madki” roszczeniowej w ocenie Internautów

Macierzyństwo to istotne zadanie rozwojowe w życiu kobiet (Havighurst, 1972), realizowane w nie zawsze optymalny dla dziecka czy matki sposób. Wśród stereotypowych wzorów funkcjonowania matek, jak Matka-Polka (Szymanik-Kostrzewska, Michalska, 2020), idealna matka czy matka feministka, w ciągu ostatnich kilkunastu lat wyraźnie zarysował się wzór matki roszczeniowej, zwanej „madką”. Stereotyp „madki” może wręcz prowadzić do piętnowania rodzin (Bańczyk, 2021), jednakże jego poznawczy komponent nie został dotąd precyzyjnie opisany. W anonimowych, dobrowolnych badaniach, prowadzonych za pośrednictwem Internetu, wykorzystano autorski Kwestionariusz Charakterystyk „Madki”. Wzięło w nich udział ponad 700 osób (>75 % kobiet), przy czym ponad 65 % badanych deklaroowało, że zetknęło się osobiście z kobietą uznaną za „madkę”. W opiniach badanych „madka” to określenie negatywne, a do jej charakterystyk można zaliczyć przede wszystkim roszczeniowość, uciążliwość, przekonanie o wyższości nad innymi z powodu posiadania dziecka oraz że bycie matką to „praca na pełen etat” i należy jej się za to wynagrodzenie. Przyczyn mechanizmu tworzenia się wzoru funkcjonowania matki roszczeniowej badani upatrują przede wszystkim w dofinansowaniach związanych z posiadaniem dzieci, które przekładają się na przeświadczenie „madék”, że człowiekowi się „należy” oraz w podzielanej przez „madki” opinii, że „posiadanie dzieci to wystarczający powód, by oczekiwać powszechnego wsparcia”.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Paulina Michalska, Anna Szymanik-Kostrzewska

Identyfikacja ze stereotypem odpowiedzialnego rodzica matek i ojców a wypalenie rodzicielskie

Rodzicielstwo stanowi źródło pozytywnych doświadczeń, ale i doświadczanych trudności, które mogą prowadzić do wypalenia rodzicielskiego – zmęczenia rolą rodzica, wynikającego z chronicznej nierównowagi pomiędzy czynnikami zwiększającymi i łagodzącymi stres rodzicielski (Mikolajczak, Roskam, 2018). Symptomy wypalenia rodzicielskiego mogą współwystępować z zaniżoną oceną swojej odpowiedzialności za dziecko zarówno matek, jak i ojców. Celem badań było określenie różnic międzyplciowych w stopniu identyfikacji ze stereotypem odpowiedzialnego rodzica oraz ocena relacji stopnia identyfikacji do doświadczania wypalenia rodzicielskiego. Badania były dobrowolne, anonimowe, obejmowały próbę 294 rodziców (171 kobiety i 123 mężczyzn) w wieku od 21 do 50 lat ($M = 37$; $SD = 6$). Użyto Kwestionariusza Identyfikacji ze Stereotypem Odpowiedzialnego Rodzica (P. Michalska, A. Szymanik-Kostrzewska i in.) oraz PBA-PL (Szczygieł i in., 2020). Matki identyfikowały się ze stereotypem odpowiedzialnego rodzica w większym stopniu niż ojcowie, jednak odnotowano brak różnic w zakresie konkretnych charakterystyk, dotyczących m.in. gotowości do posiadania dziecka, dbania o jego aktywność, rozrywki i swobodę oraz wychowania dziecka w poszanowaniu obowiązków, zgodnie z zasadami moralno-etycznymi. Stopień identyfikacji ze stereotypem korelował ujemnie z czterema symptomami wypalenia rodzicielskiego u badanych ojców, u matek – z trzema (poza dystansem emocjonalnym).

Julita Kiełńska

Twórczość internetowa adolescentów i młodych dorosłych dotycząca lęku społecznego - perspektywa rozwojowa

Twórczość internetowa, taka jak memy i filmiki, staje się coraz bardziej popularnym medium wyrażania emocji i doświadczeń społecznych wśród młodych osób. Jednym z tematów poruszanych przez młodych ludzi w internecie jest odczuwanie obaw przed wchodzeniem w interakcje społeczne.

Tworzone treści, najczęściej w humorystyczny sposób, dają wyraz lękowi oraz poczuciu niekompetencji, odczuwanym przez młode osoby w sytuacjach takich jak np. zamówienie jedzenia przez telefon, odebranie połączenia z nieznanego numeru czy odbycie wizyty u lekarza.

Przedmiotem badań własnych były memy i filmiki zgromadzone w popularnych internetowych serwisach rozrywkowych oraz udostępniane w mediach społecznościowych. Celem badania było zidentyfikowanie najważniejszych problemów i tematów poruszanych przez młodych ludzi, a także interpretacja wspomnianego zjawiska w kontekście teorii rozwojowych. Wstępna analiza wyników sugeruje, że istnieją sytuacje społeczne szczególnie często postrzegane przez młodych ludzi jako trudne i budzące lęk. Dominującą obawą jest lęk przed oceną ze strony innych, dotyczącą rzekomej nieporadności czy niskich zasobów intelektualnych. Część obaw może być spowodowana małą liczbą wcześniejszych doświadczeń dotyczących danej sytuacji społecznej, co wynika z dotychczasowego polegania na pomocy rodziców i innych opiekunów, ale także ze stosowania strategii unikania. Uzyskane wyniki zinterpretowano w oparciu o najważniejsze teorie rozwojowe, podejmując refleksję nad tym, jaką rolę w realizacji zadań rozwojowych spełnia lęk społeczny i w jaki sposób przyczynia się on do kształtowania własnej tożsamości u młodych ludzi.

Joanna Kamykowska

Poznawczo-językowe profile dzieci z trudnościami językowymi i/lub w czytaniu: porównanie trudności na poziomie subklinicznym i klinicznym

Badanie dotyczyło profiliw poznawczo-językowych dzieci z trudnościami w rozwoju języka mówionego i/lub z trudnościami w czytaniu. Celem było opisanie profiliw trudności na poziomie subklinicznym (tj. u dzieci z niskimi wynikami w badaniu normalizacyjnym: Krasowicz-Kupis i in., 2015; Smoczyńska i in., 2015) w porównaniu z trudnościami na poziomie klinicznym (tj. u dzieci zdiagnozowanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną). Zbadano uczniów II klasy mówiących wyłącznie w języku polskim, za pomocą zadań dotyczących świadomości fonologicznej, szybkiego automatycznego nazywania i powtarzania pseudosłów. Wyniki zostały przeanalizowane w ramach Modelu Wielorakich Deficytów (Pennington i in., 2012). W grupie subklinicznej ($n = 152$), podgrupa dzieci z niskimi umiejętnościami czytania, ale bez trudności językowych, miała zróżnicowane wzorce deficytów. Były one pojedyncze lub wielokrotne, przy czym najczęstszy był podwójny deficyt w zakresie świadomości fonologicznej i szybkiego automatycznego nazywania. Dzieci z trudnościami zarówno w czytaniu, jak i języku mówionym, prezentowały najczęściej wielorakie deficyty. W szczególności, 40% uczestników miało niskie wyniki we wszystkich trzech zadaniach. Grupa kliniczna ($n = 25$) wykazywała podobne wzorce, chociaż dzieci tylko z ryzykiem dysleksji wykazywały głównie pojedynczy deficyt w zakresie świadomości fonologicznej. Wyniki te podkreślają znaczenie prawidłowej identyfikacji deficytów u dzieci dla trafnej diagnozy i skutecznej pomocy.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Wiktoria Elmanowska, Elżbieta Napora, Sandra Misztela, Agnieszka Sulińska

Różnicowanie psychologicznych wymiarów z uwzględnieniem wieku życia badanych osób. Analiza porównawcza

Celem badań było ustalenie różnic oraz związków w zakresie psychologicznych wymiarów funkcjonowania jednostki ze względu na jej wiek życia. Sformułowano trzy problemy badawcze, 1) czy wiek życia badanych osób istotnie różnicuje radzenie sobie ze stresem, odporność psychiczną oraz zadowolenie z życia, 2) czy wiek życia badanych istotnie koreluje z badanymi zmiennymi, 3) czy analizowane zmienne wykazują związki w wyróżnionych grupach ze względu na wiek badanych osób? Za pomocą Kwestionariusza Radzenia Sobie ze stresem, Krótkiej Skali Prężności Zaradczej, Skali Satysfakcji z życia przebadano 312 osób w wieku od 18 do 60 lat. Wyniki pokazały, że zarówno adolescenty jak i badani w okresie wczesnej dorosłości (23-34 r.ż.) istotnie różnią się od osób w wieku dojrzałym (35-60 r.ż.) ($p < 0,05$) pod względem radzenia sobie ze stresem u których dominuje styl skoncentrowany na emocjach. Efekty ujawniły także, dodatni związek pomiędzy stylem skoncentrowanym na zadaniu, a prężnością zaradczą i satysfakcją z życia. Wyniki zilustrowały występowanie ujemnego związku pomiędzy stylem skoncentrowanym na emocjach, a prężnością zaradczą i satysfakcją życiową wśród wszystkich badanych osób ($p < 0,05$). Pokazały, występowanie słabej ujemnej korelacji pomiędzy stylem skoncentrowanym na zadaniu, a stylem skupionym na emocjach u osób będących w okresie wczesnej dorosłości oraz w grupie badanych w wieku dojrzałym. Ponadto, uchwycono niską dodatnią korelację pomiędzy stylem skupionym na emocjach, a stylem skoncentrowanym na unikaniu u osób w okresie wczesnej dorosłości jak i u adolescentów ($p < 0,05$). Wnioskując, fazy rozwoju badanych znacząco różnicują jedynie radzenie sobie ze stresem. Adolescenty oraz osoby z wczesnej dorosłości doświadczają wielu emocji związanych z okresem rozwoju i licznymi zmianami jakie zachodzą zarówno w fizyczności jak i w psychice. W związku z tym, osoby częściej są w sytuacji trudnej, bardziej skupiają się na emocjach niż na innych formach radzenia sobie ze stresem.

Małgorzata Wójtowicz-Szefler, Monika Deja

Zabawki terapeutyczne drukowane na drukarce 3D jako metoda wspomagania rozwoju małych dzieci

Celem plakatu jest zaprezentowanie zabawek terapeutycznych drukowanych na drukarce 3D, które zostały stworzone jako innowacyjna metoda terapii, w założeniu przeznaczona dla dzieci przedwcześnie urodzonych, których wiek rozwojowy wynosi od 6 do 24 miesięcy (Wójtowicz-Szefler, Deja, 2022). Choć na rynku istnieje wiele metod wspierania rozwoju małych dzieci i wiele pomocy, które rozwijają ich sprawność psychomotoryczną, są one przygotowane dla dzieci normatywnie rozwijających się. Wcześniak nie jest w stanie ich odpowiednio wykorzystać, a terapeuta poprawić w ten sposób sprawności jego funkcjonowania, gdyż są one dla wcześniaka za duże, za ciężkie i dostarczają zbyt wielu bodźców wzrokowych, słuchowych i dotykowych dla jego niedojrzałego układu nerwowego.

Ideą stworzenia zabawek drukowanych na drukarce 3D jest możliwość dostosowania ich parametrów (np. wielkości, kształtu, ciężaru, faktury) do indywidualnych potrzeb dziecka. Tak zindywidualizowana terapia jest bardziej efektywna (dopasowana do ich obniżonego lub podwyższonego napięcia mięśniowego i trudności w nabywaniu sprawności ruchowych oraz intelektualnych). Pozwoli wcześniakom szybciej nabywać poszczególne kompetencje psychoruchowe charakterystyczne dla większości ich rówieśników.

Na innowację składają się projekty 11 zabawek terapeutycznych, możliwych do wydrukowania na drukarce 3D oraz scenariusze zajęć terapeutycznych.

Na plakacie zostaną przedstawione założenia terapii, projekty zabawek, sposób ich dostosowań do potrzeb dziecka oraz wybrane zabawy z ich wykorzystaniem.

Michał Kuczek

Wpływ nadmiaru zadań domowych na wyniki edukacyjne i dobrostan dzieci

Przeprowadzono analizę aktualnej literatury naukowej na temat wpływu zadań domowych na dzieci. Celem było sprawdzenie czy nadmiar zadań domowych może być szkodliwy dla dzieci. Literatura akcentuje cztery ważne implikacje związane z zadaniami domowymi:

Wyniki edukacyjne: Chociaż umiarkowana ilość zadań domowych może przynosić korzyści edukacyjne, nadmiar może prowadzić do spadku motywacji i pogorszenia wyników w nauce.

Zdrowie: Nadmiar zadań domowych może powodować stres, lęk i problemy ze snem u dzieci.

Czas wolny: Dzieci potrzebują czasu na zabawę, sport i kontakt z rówieśnikami. Nadmiar zadań domowych może ograniczać czas na te ważne dla rozwoju dziecka aktywności.

Równe szanse: Dzieci z dostępem do cichego miejsca do nauki i pomocy ze strony rodziców mają większe szanse na dobre wyniki w nauce. Nadmiar zadań domowych może pogłębiać różnice edukacyjne.

Wnioski: Nadmiar zadań domowych może być szkodliwy dla dzieci. Nauczyciele i rodzice powinni dążyć do równowagi między nauką a życiem prywatnym dziecka, zapewniając mu czas na zabawę, odpoczynek i rozwijanie swoich pasji.

Dorota Maria Jankowska, Bogusława Lachowska

Wyzwania i wnioski z procesu tłumaczenia Skali D-Cop na język polski

Skala D-Cop (The Daily Coparenting Scale) to narzędzie służące do dziennikowego badania współpracy między rodzicami w sprawach związanych z wychowaniem dziecka. Tłumaczenie tego narzędzia stanowi pierwszy etap projektu, którego celem jest opracowanie i walidacja polskiej wersji tej skali. Proces tłumaczenia Skali D-Cop obejmował sześć etapów:

1. Wstępne tłumaczenie: wykonano trzy niezależne tłumaczenia kwestionariusza na język polski.
  2. Ocena tłumaczenia wstępnego: trzech sędziowie kompetentni z dziedziny psychologii dokonali porównania tłumaczeń na język polski i wybrali ostateczną formę tłumaczenia stwierżeń.
  3. Wykonanie tłumaczenia zwrotnego: kwestionariusz został przetłumaczony na język angielski przez innego tłumacza w celu sprawdzenia czy znaczenie pozostało niezmienione. Oceny tej dokonali autorzy oryginalnego narzędzia wraz z twórcami wersji w języku polskim.
  4. Porównanie przetłumaczonej i oryginalnej wersji: we współpracy z niezależnym tłumaczem narzędzi psychologicznych przeprowadzono porównanie przetłumaczonej wersji z wersją oryginalną, aby ustalić ich równoważność.
  5. Próby pilotażowe i korekta językowa: kwestionariusz został przetestowany w warunkach pilotażowych na grupie docelowej, a następnie dokonano jego korekty językowej.
  6. Końcowe korekty: na podstawie wniosków z badania pilotażowego i we współpracy z ekspertem dwujęzycznym dokonano niezbędnych ostatecznych korekt w tłumaczeniu i zatwierdzono polską wersję kwestionariusza.
- Proces ten pozwolił na zapewnienie rzetelności i wiarygodności tłumaczenia Skali D-Cop. W wystąpieniu przedstawione zostaną wnioski z każdego ze wskazanych etapów tłumaczenia, wyniki badania pilotażowego oraz polską wersję ww. narzędzia.
-

Wykład plenarny

Monika Ardelt

Developmental pathways to late life wisdom and well-being

The presentation explores whether wisdom and well-being in old age are the result of early personality traits or successful human development as outlined by Erikson's stage theory and the life course paradigm. An analysis of 60-year longitudinal data of 98 white male Harvard graduates born between 1915 and 1924 shows that early life predictors of wisdom and subjective well-being at age 80 differed. Greater emotional stability and an outgoing personality in early adulthood predicts subjective well-being 60 years later, whereas openness to experiences in early adulthood predicts wisdom. Additionally, old age wisdom can be traced back to psychosocial growth throughout life, facilitated by a supportive and benign childhood, adolescent competence, emotional stability in early adulthood, and concern for the next generation at midlife. The quantitative analyses are supplemented by two cases studies of relatively wise and not-so-wise men to illustrate the findings. It appears that the "seeds" of wisdom are planted early in life and can be nurtured through a supportive family, school, and social environment during childhood and adolescence. Although early life predictors of wisdom and well-being differ, wisdom is positively related to subjective well-being in old age, suggesting that wise older adults are more likely to be content and satisfied with their lives. Therefore, helping individuals to grow wiser throughout life is likely to bear the fruit of well-being in old age.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Sesja 10 – Zaburzenia rozwoju

Alicja Niedźwiecka, Ewa Pisula

Cechy autystyczne i ich korelaty u dzieci bez diagnozy spektrum autyzmu

Cechy autystyczne (CA) wyrażają się w nietypowej komunikacji społecznej, sztywności zachowania, ograniczonych zainteresowaniach oraz nietypowych reakcjach na bodźce. Są one kluczowe w diagnozie spektrum autyzmu, jednak istnieje pogląd, że CA są przejawem neuroróżnorodności. Badania wskazują na istnienie w populacji kontinuum CA, od niskiego poziomu do nasilenia znaczącego klinicznie. W prezentacji zostaną omówione wyniki trzech badań, w których dokonano pomiaru nasilenia CA u dzieci za pomocą kwestionariuszy wypełnianych przez rodziców. Pierwsze badanie dotyczyło nasilenia CA mierzonych za pomocą narzędzia Q-CHAT w próbie 1024 dzieci w wieku 16-36 miesięcy. Stwierdzono, że nasilenie CA było wyższe u chłopców niż u dziewczynek, chociaż siła efektu była mała. W drugim badaniu oprócz testu Q-CHAT została zastosowana skala do oceny nasilenia zachowań repetytywnych (RBS-R), aby ocenić związki między CA i zachowaniami repetytywnymi u 367 dzieci w wieku 23-36 miesięcy. Okazało się, że wyższy poziom CA był związany z wyższym nasileniem zachowań repetytywnych. Trzecie badanie objęło 1026 dzieci w wieku 4-15 lat i wykazało, że dzieci z rodzin z bardzo niskimi dochodami miały wyższe nasilenie CA niż dzieci z rodzin z lepszą sytuacją materialną. Wyniki te można odnieść do dyskusji nad mechanizmami i znaczeniem CA w kontekście neuroróżnorodności.

Urszula Sajewicz-Radtke, Bartosz M. Radtke, Ariadna Łada-Maško, Michał Olech, Paweł Jurek

Funkcjonalna Skala Dojrzałości Społecznej: nowa metoda oceny zachowań adaptacyjnych w procesie diagnozy zaburzeń rozwoju intelektualnego

Proces diagnostyczny Zaburzeń rozwoju intelektualnego wymaga oceny funkcjonowania intelektualnego oraz zachowań adaptacyjnych. Zachowania adaptacyjne to złożony konstrukt, który zgodnie z ICD-11 obejmuje domenę poznawczą, społeczną i aktywności. W kontekście codziennego funkcjonowania jednostki ważna jest również domena motoryczna. Celem wystąpienia jest przedstawienie nowej metody oceny zachowań adaptacyjnych – Funkcjonalnej Skali Dojrzałości Społecznej (FSDS), oraz możliwości jej wykorzystania w procesie diagnozy Zaburzeń rozwoju intelektualnego. Dodatkowo zaprezentowane zostaną możliwe zastosowania tej metody również w kontekście oceny normatywnego rozwoju. Wyniki potwierdziły bardzo dobre własności psychometryczne narzędzia oraz wskazały na heterogeniczność zachowań adaptacyjnych zarówno w grupie osób z Zaburzeniami rozwoju intelektualnego jak i populacji ogólnej. FSDS może być szeroko stosowany w kontekście diagnostycznym, jak i terapeutycznym.

Karolina Krzysztofik

Poziom reaktywności sensorycznej jako predyktor nasilenia cech autyzmu u dzieci w spektrum autyzmu

Aktualnie badacze próbując wyjaśnić genezę i dynamikę przebiegu spektrum autyzmu poświęcają coraz więcej uwagi reaktywności sensorycznej. Wydaje się, że istotnych informacji dla zrozumienia uwarunkowań dynamiki rozwoju cech autyzmu może dostarczyć zweryfikowanie związku poziomu reaktywności sensorycznej z cechami autyzmu w grupie dzieci w spektrum autyzmu w wieku młodszym szkolnym. Jest to wiek, w którym większość dzieci spektrum autyzmu posiada już ustabilizowaną diagnozę, a poziom ich reaktywności sensorycznej nie jest już tak wysoki jak w wieku młodszym.

Celem badania było ustalenie czy poziom reaktywności sensorycznej stanowi predyktor dla nasilenia cech autyzmu w grupie dzieci w spektrum autyzmu w wieku młodszym szkolnym. Przebadano grupę 67 dzieci z diagnozą spektrum autyzmu w wieku między 7 a 11 lat z wykorzystaniem Kwestionariusza Zachowania i Osobowości (AQ) oraz Kwestionariusza Doświadczeń Sensorycznych – Wersja Polska.

Uzyskane wyniki wskazują na to, że poziom poszczególnych cech autyzmu w zróżnicowanym zakresie uwarunkowany jest wymiarami reaktywności sensorycznej. Szczególnie istotnym predyktorem dla większości analizowanych cech autyzmu okazał się wymiar poszukiwania sensorycznego.

Ujawnione relacje między cechami autyzmu a poziomem reaktywności sensorycznej uzasadniają włączenie terapii reaktywności sensorycznej do programów wsparcia dla dzieci w spektrum autyzmu w wieku młodszym szkolnym.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Michalina Dzielińska, Konrad Piotrowski

Tożsamość rodzicielska rodziców dzieci z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi

Dobrze ukształtowana i stabilna tożsamość rodzicielska jest jednym z fundamentów jakości życia rodziców, a także zasobem chroniącym ich w sytuacjach kryzysowych. Wychowywanie dziecka z niepełnosprawnością/chorobą przewlekłą może stanowić poważne wyzwanie dla formowania się tożsamości. W prezentowanym badaniu analizowano związek posiadania dziecka z niepełnosprawnością/chorobą przewlekłą z tożsamością rodzicielską na przestrzeni roku. W badaniu wzięło udział 1275 rodziców (Mwiek =26.11, SDwiek=2.99), w tym 62% matek i 38% ojców. Wśród osób badanych 249 wychowywało co najmniej jedno dziecko z niepełnosprawnością/chorobą przewlekłą. Modelowanie latentnych krzywych rozwojowych (Latent Growth Curve Modeling, LGCM) wykazało, że natężenie procesów tożsamości rodzicielskiej nie zmieniło się istotnie na przestrzeni roku. Wyniki wskazały jednak na różnice indywidualne w zakresie procesów tożsamościowych, których istotnymi predyktorem okazało się wychowywanie dziecka z niepełnosprawnością/chorobą przewlekłą. Rodzice dzieci z niepełnosprawnościami mieli istotnie niższy poziom zaangażowania i poszukiwania głębokiego i istotnie wyższy poziom rewizji zaangażowania, niż rodzice dzieci zdrowych. Wyniki niniejszego badania potwierdzają względną stabilność tożsamości rodzicielskiej w czasie, jednocześnie wskazując na jej indywidualne zróżnicowanie uwarunkowane niepełnosprawnością dziecka. Otrzymane wyniki przedstawione zostaną w świetle zastosowań praktycznych oraz dalszego kierunku badań.

Ariadna Łada-Maško, Urszula Sajewicz-Radtke, Bartosz M. Radtke, Katarzyna Krempła-Patron Małgorzata Lipowska

Parentyfikacja skierowana na rodzeństwo a relacje pomiędzy zdrowym nastolatkiem i jego niepełnosprawnym lub przewlekle chorym rodzeństwem

Relacje z rodzeństwem stanowią znaczący czynnik kształtujący rozwój emocjonalny, społeczny oraz poznawczy dzieci. Doświadczenie przewlekłej choroby lub niepełnosprawności u jednego z rodzeństwa może jednak istotnie wpływać na dynamikę tych relacji. Młodzież wykazuje większe zrozumienie niepełnosprawności swojego rodzeństwa i często aktywnie wspiera rodziców w opiece nad chorym bratem lub siostrą. Celem badania była analiza relacji z rodzeństwem u młodzieży, która ma niepełnosprawne/przewlekle chore rodzeństwo, oraz określenie roli, jaką odgrywa parentyfikacja skierowana na rodzeństwo w przewidywaniu jakości tych relacji. W badaniu wzięło udział 147 zdrowych nastolatków (Mwiek = 16.68; SD = .66). Osoby badane zostały podzielone na cztery grupy: 1) młodzież posiadająca rodzeństwo z cukrzycą (n = 40), 2) z niepełnosprawnością ruchową (n = 27), 3) z niepełnosprawnością intelektualną (n = 40), 4) posiadająca zdrowe rodzeństwo (n = 40). W badaniu zastosowano Kwestionariusz Parentyfikacji dla Młodzieży (Borchet i in., 2020) oraz Kwestionariusz Relacji z Rodzeństwem (Lewandowska-Walter i in., 2016). Wyniki wskazują, że pomiędzy badanymi grupami nie występują istotne statystycznie różnice w zakresie relacji z rodzeństwem. Najwyższą spójność w relacji z rodzeństwem oraz najlepszą jakość komunikacji prezentuje jednak młodzież posiadająca rodzeństwo z cukrzycą. Ponadto, zarówno emocjonalna, jak i instrumentalna parentyfikacja skierowane na rodzeństwo są istotnymi predyktorami funkcjonowania w relacjach z rodzeństwem w badanych grupach.

Dominika Wiśniewska

Rozwój tożsamości i świadomości bycia dzieckiem dwukulturowym wśród dzieci słyszących wychowywanych przez Głuchych rodziców - perspektywa rozwojowa

Niekiedy rodzice i dzieci nie posługują się tymi samymi modalnościami w percepcji bodźców napływających ze świata. Taka sytuacja ma miejsce, kiedy rodzicom Głuchym posługującym się w komunikacji polskim językiem migowym rodzi się dziecko słyszące skr. KODA (z ang. Kids of Deaf Adults). Rodzice Głusi często nie posiadają biegłej znajomości języka polskiego co dodatkowo utrudnia im zdobywanie wiedzy w zakresie stawiania się rodzicami i w późniejszym etapie rozwojowym dziecka w zachowaniu autorytetu rodzicielskiego. Rodzice są przedstawicielami kultury Głuchych, której ważnym elementem jest przynależność do mniejszości językowo – kulturowej. Ich słyszące dziecko niejako należy do kultury większościowej osób słyszących. Jak zatem przebiega rozwój dziecka KODA? Autorka bazując na psychospołecznej teorii rozwoju Erika Eriksona opíše kształtowanie tożsamości zarówno pod względem czynników ryzyka jak i zasobów w poszczególnych okresach rozwojowych. Dodatkowo opisana zostanie rola psychologa i wsparcie psychologiczne kierowane zarówno do rodziców Głuchych jak i dziecka KODA.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Jerzy Bandel

Głębokość patologii osobowości a nasilenie troski generatywnej i częstość zachowań generatywnych u osób w fazie średniej dorosłości

Generatywność to charakterystyczna dla osób w fazie średniej dorosłości postawa troski o młodsze pokolenia rozumiana w teorii Eriksona jako pozytywna tendencja rozwojowa kształtująca się w wyniku pozytywnego rozwiązania siódmego kryzysu rozwojowego i wzmocnienia siły ego. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną wstępne wyniki badania, którego celem było sprawdzenie związków między głębokością patologii osobowości (rozumianą zgodnie z teorią relacji z obiektem Kernberga) a nasileniem troski generatywnej oraz częstością zachowań generatywnych. Postawiono hipotezy o ujemnej korelacji między nasileniem patologii w poszczególnych wymiarach konstytuujących poziom organizacji osobowości i nasileniem cech narcystycznych a zmiennymi zależnymi. W badaniu wzięło udział 298 osób w fazie średniej dorosłości (M = 48,8; SD = 6,75). Wykorzystano narzędzia kwestionariuszowe: Loyolską skalę generatywności, Listę zachowań generatywnych, Borderline Personality Inventory i Hypersensitive Narcissism Scale. Jak zakładano, nasilenie rozproszenia tożsamości, prymitywnych obron, lęku przed fuzją i zaburzenia testowania rzeczywistości korelowało ujemnie z natężeniem troski generatywnej i częstością zachowań generatywnych, jednakże nasilenie cech narcystycznych korelowało ujemnie jedynie z natężeniem generatywnej troski. Znaczenie wyników zostanie omówione z perspektywy badawczej oraz klinicznej (pracy z osobami w średniej dorosłości z zaburzeniami osobowości).

Agata Osmólska-Czyż, Marta Markowska

Pozytywny nurt stosowanej analizy zachowania jako skuteczny model terapii dzieci z ASD w oparciu o model Instytutu Wspomagania Rozwoju Dziecka w Gdańsku

Świat dziecka neurotypowego to świat pełen codziennych, nowych doświadczeń. Każdego dnia nabywa ono kolejne umiejętności, które wyzwalają jego potencjał i pozwalają w pełni korzystać ze środowiska. Uczy się bawić, komunikować, zdobywa wiedzę, nawiązuje relacje. Każde dziecko ma prawo do realizowania tych celów, które są najważniejsze dla jego rozwoju – nabywania nowych umiejętności. Mając na uwadze różnorodność w funkcjonowaniu dzieci z ASD oraz wiążące się z nią trudności rozwojowe o różnym nasileniu, jako terapeuci jesteśmy zobowiązani do udzielenia odpowiedniego wsparcia, które umożliwi ich realizację. Wsparcia, o którym wiadomo, że jest skuteczne, bezpieczne i przyjazne. W IWRD stosowana jest terapia w pozytywnym nurcie stosowanej analizy zachowania (SAZ), której efektywność jest potwierdzona i udowodniona licznymi badaniami naukowymi (Evidence-Based Practice). Terapeuta pracujący w tym nurcie ma na uwadze przede wszystkim dobro dziecka, jego aktualny rozwój i potrzeby. W swojej pracy stosuje wyłącznie rozwiązania udowodnione naukowo, w pełni etyczne i akceptowane przez dziecko i jego rodzinę. Według wielu badań wczesna interwencja w oparciu o SAZ jest jedyną szansą dla dziecka z ASD na znaczącą poprawę funkcjonowania w zakresie umiejętności poznawczych oraz społeczno-emocjonalnych. Pozytywny nurt SAZ pozwala na odpowiednie dobranie metod pracy do indywidualnych potrzeb dziecka tak, aby harmonizując jego rozwój, umożliwić samodzielne funkcjonowanie w przyszłości.

Sesja 11 – Wieloaspektowość rozwoju młodych dorosłych

Bogumiła Krawiec

Między izolacją a całkowitym zespoleniem: intymność w relacjach romantycznych młodych dorosłych

Tematem wystąpienia są transformacje, jakim podlega intymność w związkach młodych dorosłych. Badano zarówno wyobrażenia o tym, co intymne, jak i sposób realizowania tych wyobrażeń w związkach kobiet i mężczyzn we wczesnej dorosłości. Okres ten jest interesujący ze względu na to, iż obarczony jest zmiennością, a dodatkowo stanowi czas wyzwań, które weryfikują przekonania zdobyte w okresie dzieciństwa i adolescencji.

Do zbadania intymności użyto autorskiego wywiadu oraz kwestionariusza. W badaniu wzięło udział 316 osób (189 kobiet i 127 mężczyzn) w wieku 20–35 lat. Procedurę analizy danych przeprowadzono zgodnie ze Strategią Rekonstrukcji Transformacji Procesu (Strategia RTP).

W efekcie analiz uzyskano jedenaście wariantów kobiecych i siedem wariantów męskich, które umieszczone zostały na kontinuum „brak intymności vs intymność paradygmatyczna”. Wyniki sugerują występowanie różnic w zakresie: (1) sposobu funkcjonowania w związkach, (2) sposobu konstruowania systemu norm, którymi w tychże związkach posługują się badani, (3) sposobu wypowiedzania się na temat intymności i związku, (4) struktury posiadanych bliskich relacji oraz (5) wyobrażeń dotyczących intymności i sposobów ich realizowania w związkach.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Mateusz Marek

Predyktory częstotliwości praktyk modlitewnych wśród zaangażowanych religijnie osób w wyłaniającej się dorosłości w kontekście pandemii Covid-19

Sytuacje trudne, takie jak pandemia Covid-19 skłaniają ludzi wierzących do poszukiwania oparcia w praktykach modlitewnych. Częstotliwość praktyk modlitewnych jest pozytywnie skorelowana z dobrostanem psychicznym. Związana z pandemią Covid-19 izolacja społeczna, uczyniła przedmiotem szczególnego zainteresowania relacje rodzinne, szczególnie w momencie lock downu. Wzmiankowane zależności stanowią interesujący krajobraz dla badania predyktorów praktyk modlitewnych u zaangażowanych religijnie wyłaniających się dorosłych, zwłaszcza że wyłaniająca się dorosłość stanowi okres osłabienia praktyk religijnych. Natężenie praktyk religijnych mierzono za pomocą podskali kult prywatny kwestionariusza Centralności Religijności S. Hubera. Jako potencjalne predyktory, uwzględniono postawy rodzicielskie (mierzone kwestionariuszem SPR-2 autorstwa M. Plopy), bliskość z rodzicami operacjonalizowaną za pomocą Kwestionariusza Bliskości z Biologicznym Rodzicem autorstwa M. Regnerusa, religijny klimat domu mierzony za pomocą wyniku ogólnego w Skali Centralność Religijnej S. Hubera wypełnianej przez badanych w odniesieniu do rodziców oraz natężenie kryzysu religijnego, mierzonego Skalą Kryzysu Religijnego W. Prężyny. Biorąc pod uwagę wyniki wykazujące istotne związki religijności rodziców z religijnością osób w wyłaniającej się dorosłości, w próbach złożonych z osób zaangażowanych religijnie, oczekiwano, że religijny klimat domu będzie głównym predyktorem praktyk religijnych, Oczekiwano, że związek będzie tym silniejszy im większy będzie poziom bliskości. Przebadano 146 osób (107 K, 39 M) w wieku 19-27 lat (M = 21,51; SD = 1,70). Hipotezy nie potwierdziły się. Analizy wykazały, że predyktorem okazało się natężenie kryzysu religijnego.

Marta Znajmiecka, Patrycja Biesiada

Analiza związku między poziomem samoregulacji a wybranymi zmiennymi podmiotowymi

Młodzi ludzie wchodząc w dorosłe życie zobligowani są do podejmowania szeregu decyzji. Współczesny przekaz medialny sugeruje, że można osiągnąć sukces bez wysiłku. Często rodzice nieświadomie wzmacniają go poprzez natychmiastowe zaspokajanie potrzeb swoich pociech. W konsekwencji prowadzi to do braku doświadczenia sytuacji frustracji, która jest niezbędnym elementem prawidłowego rozwoju. Finalnie możemy obserwować wśród wielu młodych ludzi brak umiejętności regulacji emocji, impulsywność, pochopne podejmowanie decyzji. Celem prezentowanego opracowania jest analiza związku między samoregulacją a odwagą, skłonnością do podejmowania zachowań ryzykownych i transgresyjnych. Badania zostały przeprowadzone metodą online wśród studentów 22 kierunków. W badaniu wzięło udział 117 osób, z czego 61,7% stanowiły kobiety (n = 71), a 38,3% mężczyźni (n=44). Średni wiek badanych to M = 22,43 (SD = 2,538). w badaniach wykorzystano Skalę Samoregulacji Promocyjnej i Prewencyjnej Kolańczyka, Bąka i Roczniewską, Skalę Potrzeby Domknięcia Poznawczego Kruglanskiego, Webstera i Klema, Kwestionariusz Odwagi Howard i Alipour, Kwestionariusz indywidualnego stylu postrzegania ryzyka Zaleśkiewicza oraz Skalę Transgresji Studenckiego. Wyniki wykazały dodatni związek samoregulacji promocyjnej z odwagą, skłonnością do podejmowania zachowań ryzykownych i transgresją. Natomiast samoregulacja prewencyjna ujemnie wiąże się z odwagą oraz skłonnością do podejmowania ryzyka stymulacyjnego.

Anna Wendołowska, Dorota Czyżowska, Bernadetta Izydorczyk

Zdrowie psychiczne a sens życia młodych z mikropokolenia Zalpha. Badania pilotażowe

Okres wchodzenia w dorosłość wiąże się z wyzwaniami, którym często towarzyszy uczucie niepokoju i zagubienia. Poszukiwanie sensu życia może być traktowane jako jedno z zadań rozwojowych tego okresu. Wchodzący w dorosłość młodzi ludzie mogą być podatni na problemy zdrowia psychicznego, szczególnie w dobie nakładających się na siebie globalnych kryzysów. Celem badań było określenie związku między obecnością (POM) i poszukiwaniem (SFM) sensu w życiu (MLQ) wchodzących w dorosłość młodych ludzi a zaburzeniami osobowości w nowym dymensjonalnym ujęciu ICD-11 (PICD). W badaniu wzięło udział 349 studentów (54 mężczyzn i 295 kobiet) w wieku od 19 do 23 lat. Analizy porównawcze wskazały na wyższe wyniki poszukiwania sensu w życiu u kobiet, w porównaniu z mężczyznami. Kobiety osiągnęły wyższe wyniki na skali negatywnego afektu, a mężczyźni na skali dysocjalności oraz izolacji. W modelach regresji uwzględniono czynniki predykcyjne zdrowia psychicznego (negatywny afekt, odhamowanie, izolacja, dysocjalność, anankastia), aby zrozumieć ich związek z SFM i POM. Zaobserwowano efekty moderacji różnych zmiennych (sytuacja ekonomiczna, płeć, trudności w regulacji emocji, relacje społeczne) na związek między SFM lub POM a predyktorami zdrowia psychicznego.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

PRACOWNIA TESTÓW
PSYCHOLOGICZNYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHOLOGICZNEGO

Jarosław Jastrzębski, Joanna Świdowska, Katarzyna Aponowicz, Klaudia Maciorowska, Dominika Mikołajczak, Wiktoria Wróblewska
Cechy osobowości i wymiary przywiązania a taktyki utrzymania partnera we wczesnej dorosłości

Wybór partnera, założenie rodziny i wychowanie potomstwa to istotne z punktu widzenia sukcesu reprodukcyjnego jednostki problemy adaptacyjne, dla których wspólnym mianownikiem jest możliwość utraty partnera. Mechanizmem rozwiązującym ten problem jest zazdrość, która uruchamia szereg specyficznych zachowań (taktyk utrzymania partnera), których głównym celem jest odstręcanie partnerów od niewierności i minimalizowanie ryzyka ich odejścia. O ile stosowanie jednych taktyk zbliża partnerów do siebie i pozytywnie wpływa na jakość relacji między nimi, o tyle stosowanie innych zwiększa prawdopodobieństwo przemocy w związku. Dlatego celem naszego badania było ustalenie od czego zależy częstość stosowania konstruktywnych i destrukcyjnych taktyk utrzymania partnera. W badaniu wzięty udział 343 osoby między 18 a 37 rokiem życia (Mwiek = 21,59; SD = 3,23; 532% kobiet). Zastosowano trzy kwestionariusze: polską adaptację inwentarza taktyk utrzymania partnera MRI-SF (Jastrzębski i in., 2023), polską adaptację kwestionariusza osobowości IPIP-BFM-50 (Strus i in. 2014) i polską adaptację skali do badania wymiarów i stylów przywiązania RAAS (Adamczyk, 2012). Wyniki wykazały, że kobiety i mężczyźni istotnie różnią się pod względem częstości stosowania taktyk utrzymania partnera. Predyktorami częstości stosowania taktyk są Lęk przed odrzuceniem, Ekstrawersja, Ugodowość i Intelpekt. Analiza skupień zidentyfikowała dwie grupy osób. Pierwszą reprezentują osoby, które częściej stosują zarówno taktyki konstruktywne, jak i destrukcyjne. Drugą reprezentują osoby, które częściej stosują taktyki konstruktywne niż destrukcyjne. Osoby z grupy pierwszej charakteryzuje nasilenie wymiarów przywiązania typowe dla stylów pozabezpiecznych (lękowo-unikający u kobiet i zaabsorbowany u mężczyzn), a także mniejsza stabilność emocjonalna, sumienność i ugodowość. Osoby z grupy drugiej charakteryzuje nasilenie wymiarów przywiązania typowe dla stylu bezpiecznego, a także większa stabilność emocjonalna, sumienność i ugodowość.

Anna Paszkowska-Rogacz

Rola ukierunkowania samoregulacyjnego oraz wsparcia rodziny pochodzenia w konstrukcji kariery zawodowej przez młodych dorosłych

Celem prezentowanego badania była ocena związku pomiędzy ukierunkowaniem samoregulacyjnym młodych dorosłych i wsparciem, jakiego swoim dzieciom w okresie tzw. wschodzącej dorosłości udzielali rodzice w procesie konstruowania przez nie kariery zawodowej. Przebadano 300 młodych dorosłych (53% kobiet i 47% mężczyzn) w wieku od 18 do 29 lat (M = 25,1; SD = 3,1). Badani reprezentowali wszystkie poziomy wykształcenia, 90% badanych aktualnie pracowało, a 21% studiowało. Do badań wykorzystano Inwentarz Konstrukcji Kariery Savickasa, Skalę Wpływu Rodziny na Rozwój Kariery Fouad oraz Skalę Samoregulacji Promocyjnej i Prewencyjnej Kolańczyk, Bąka i Roczniowskiej. Uzyskane wyniki wskazały na istotną rolę prewencyjnego i promocyjnego ukierunkowania samoregulacyjnego w kształtowaniu wszystkich pięciu aspektów konstrukcji kariery – krystalizowania, eksplorowania, podejmowania decyzji, rozwoju umiejętności zawodowych oraz tranzyjacji ze szkoły do pracy. Ponadto wsparcie informacyjne ze strony rodziny wyjaśnia zdolność eksplorowania otoczenia oraz rozwój umiejętności zawodowych. Dostrzegalny jest również wpływ wartości i przekonań rodziny na ten ostatni wymiar konstrukcji kariery. Jednocześnie wsparcie finansowe oraz formułowanie oczekiwań ze strony rodziny pochodzenia nie okazało się wbrew przewidywaniom istotne w rozwoju kariery młodych dorosłych.

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

Wanda Zagórska, Ilona Skoczeń, Anna Lipska, Katarína Millová, Veronika Kohútová, Blanka Balogh, Anna Lőrincz, Laura Szabó
Wyłaniająca się dorosłość w krajach wszechradzkich. Weryfikacja koncepcji Jeffreya J. Arnetta w badaniach międzykulturowych

Według Arnetta (2000, 2004) młodzież żyjąca w społeczeństwach wysoce uprzemysłowionych doświadcza tzw. wyłaniającej się dorosłości jako nowego etapu w życiu, który kojarzony jest z odrzucaniem zadań dorosłości i kontynuacją kształtowania się tożsamości. Badania wykazały, że w obliczu globalizacji wydłużają się okresy wchodzenia w dorosłość rozpowszechniając się (Philipov, 2003). Prowadzone są liczne badania na bazie tej koncepcji, jednak nadal jest ich stosunkowo mało w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (Vosylis, Erentaitė i Crocetti, 2017). Celem naszych badań była próba ujęcia wyłaniającej się dorosłości w perspektywie międzykulturowej – w Czechach, Słowacji, na Węgrzech i w Polsce. Uczestniczyły w nich 6034 osoby w wieku od 18 do 29 lat ($M = 22,75$; $SD = 2,73$). The Inventory of the Dimensions of Emerging Adulthood (IDEA; Reifman i in., 2007; polska adaptacja: Zagórska i in., 2023) wykorzystano do pomiaru nasilenia wymiarów wyłaniającej się dorosłości: (1) poszukiwania tożsamości, (2) eksperymentowania, (3) negatywizmu/niestabilności, (4) skupienia na sobie, (5) poczucia liminalności, (6) skupienia na innych. Okazało się, że wchodzący w dorosłość najsilniej doświadczają eksperymentowania/poczucia możliwości, zaś najslabiej koncentracji na sobie. Stwierdzono szereg różnic międzykulturowych we wszystkich wymiarach. Przykładowo, w Polsce najslabiej są doświadczane negatywizm/niestabilność i liminalność, a na Węgrzech skupienie na innych. Wszystkie różnice zostaną przedstawione w wystąpieniu i zinterpretowane w świetle zmian społeczno-kulturowych ostatnich dekad w krajach wszechradzkich.

Warsztat 1

Maria Aleksandrovich

Plastelinografia: potencjał plasteliny we wspomaganii rozwoju

Plastelina od dawna jest popularną zabawką, jednak jej potencjał we wspomaganii rozwoju jest nadal niedoceniany. Na tym warsztacie, opartym na autorskiej metodzie „Platelingrafia dla dużych i małych”, razem z uczestnikami odkryjemy, jak plastelina może być używana jako narzędzie do wspomaganii rozwoju w różnym wieku. Poprzez kreatywne zajęcia z plasteliną, uczestnicy dowiedzą się, jak wspierać rozwój sensoryczny, motoryczny oraz poznawczy, poprawiając jednocześnie koncentrację, koordynację ręka-oko oraz umiejętności przestrzenne. Przez praktyczne ćwiczenia i prezentację przypadków uczestnicy zdobędą nowe narzędzia do pracy w różnych kontekstach. Warsztat ten prezentuje innowacyjne podejście do wykorzystania plasteliny jako wszechstronnego narzędzia do wspomaganii rozwoju oraz integruje zabawę z edukacją, tworząc inspirujące doświadczenie dla uczestników konferencji.

Warsztat 2

Marta Kucharska-Hauk, Paulina Szymańska

Pięknie się różnimy... - o znaczeniu różnorodności, równości i włączania dla zrównoważonego rozwoju w środowisku akademickim

Celem warsztatu jest stworzenie przyjaznej przestrzeni do zwiększenia wiedzy, świadomości i poczucia współodpowiedzialności za wdrażanie i zakorzenianie kultury różnorodności w instytucjach szkolnictwa wyższego, sprzyjającej rozwojowi w edukacji i nauce poprzez refleksję oraz wymianę pomysłów i doświadczeń związanych z budowaniem uczelni otwartych drzwi. Szkolenie będzie poświęcone autoanalizie i analizie otoczenia akademickiego w kontekście poszanowania i doceniania różnorodności w badaniach i nauczaniu, ocenie własnych postaw wobec mniejszości i osób odmiennych od siebie oraz identyfikacji własnych zachowań przyczyniających się do dyskryminacji. Ponadto podnoszeniu świadomości i odkrywaniu narzędzi oraz metod wspierających różnorodność i inkluzję, a tym samym budowanie bezpiecznych i satysfakcjonujących relacji w miejscu nauki i pracy, które wspierają rozwój osobisty osób studiujących i pracujących.

Warsztat jest elementem cyklu szkoleniowego realizowanego w UŁ w ramach Gender Equality Plan przez zespół trenerski projektu RESET | Redesigning Equality and Scientific Excellence Together (Grant NCN: Horizon 2020).

Organizatorzy:

Patronat:

Patronat Rektora
Uniwersytetu Łódzkiego

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
HANNA ZDANOWSKA

Sponsorzy:

